

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№ 37 (12313)
16 сентябри
соли 2021

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► ТАНТАНА

Иштироки Пешвои миллат дар роҳпаймоии осоиштаи ҷашнӣ

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ дар майдони марказии пойтаҳҳо дар роҳпаймоии осоиштаи ҷашнӣ ба ифтихори солгарди 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирок ва суханронӣ намуданд. Зимни суханронӣ дар ин ҳамоши бузурги мардумӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон сокинони пойтаҳҳо ва кулии мардуми шарифи Тоҷикистонро бо камоли ифтихору хушхӯй ба муносабати 30-юмин солгарди истиқлолу озодии Ватани маҳбубамон самимона табрик намуданд.

Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон таъқид доштанд, ки ҳарчанд сӣ сол дар мӯкоиса бо таърихи чандинҳазорсолаи ҳалқи тоҷик ва анъанаҳои давлатдории он муддати ҷандон тӯлонӣ нест, ваде дар сарнавишти мардуми монависи давра як марҳалаи озмоиши ҷиддии таъриҳҳо солҳои ҳассоси ҳимояи ҳастии худ, таъмини сулҳу субот ва бунёди давлатдории миллии тоҷикон мебошад.

Таъқид гардид, ки ин сисола бо ҳама дастоварду пешрафтҳои давлати миллии тоҷикон, ки мо ба онҳо бо заҳмати содиқонаву соғдиони мардуми шарифи қишивар ноил шудем, дар ҳакиқат арзиши садсолаҳоро дорад. Ҳар як соли истиқлоли давлатии мо аз лиҳози масъулияти таъриҳӣ ва ҳам аз рӯи мушкилоте, ки бар сари ҳалқамон омад, бо даҳсолаҳо баробар аст.

Ба андешаи Президенти мамлакат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон таҷилии санаи ба истиқлоли

давлатӣ расидани Тоҷикистон ин шукрони мо аз сарнавишт мебошад.

Дастоварди бузургтарини модар замони истиқлоли давлатӣ сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ мебошад, ки мо ба ин неъмати зиндагибаҳш бо баҳои бисёр гарон ва заҳмати ниҳоят зиёд мусассар гардидем, иброз доштанд Сарвари давлат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон

Баъди суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон роҳбарону кормандони Дастиҷӯи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, макомоти иҷроияи ҳокимиюти давлатии шаҳри Душанбе ва ноҳияҳои пойтаҳҳо, кормандони вазорату идораҳо, намояндагони соҳаҳои мухталифи мамлакат, донишҷӯёни

ва афзуданд, ки қарзи инсонӣ ва вазифаи шаҳрвандии ҳар яки мост, ки ин неъмати бузургро чун гавҳараки ҷашн эҳтиёт ва ҳифз намоем.

Дар охир Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бори дигар ҳамаи иштирокчиёни ҷаҳонӣ идонаро ба солгарди 30-юми ҷашни истиқлоли давлатӣ муборакбод гуфта, бо итминон изҳор доштанд, ки даҳсолаҳои

муассисаҳои олии таълимӣ, коллеҷу омӯзишгоҳҳо ва намояндагони дигар қишироҳи чомеа бо навбат бо шиору оvezəҳои саршор аз мухаббату самимият нисбат ба Ватан-модар, арзишҳои Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва

бо нишони арғузорӣ ба хизматҳои шоёни Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар назди ҳалқу миллат роҳпаймӣ карданд.

Az xiboni Rӯdakӣ to kӯchāi Istomili Somonӣ roҳpайmӣ guzarorona shud, kи dar on besh az 30 haazor nafar kormandoni kabsu korib gungun, donishҷӯen va xonandagoni muassisaҳoai tālimī faъolona ištirok namudand.

ДАР ИН ШУМОРА:

Шукри ободии қишивар

саҳ. 3

Зарурати ҳамоҳанг кардани
мавзуъҳои илми

саҳ. 4

Истиқлол ва саодати миллат

саҳ. 5

Қӯдакистони фаромӯшшуда

саҳ. 7

Навоварию созандагӣ
мароми мост

саҳ. 8

Истифодаи бозӣ дар дарсҳои
технология

саҳ. 9

Партави некон нагирад, он ки...

саҳ. 10

Истиқлол ва «Омӯзгор»

саҳ. 12-13

Афрузандай «Шамъи ирфон»

саҳ. 14

Обуна ба ҳафтномаи «Омӯзгор» барои соли 2022

Агар хоҳед, ки дар соли 2022 аз навғонҳои соҳаи маориф ва илм оғоҳ бошед, амру фармомиш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривакт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон оғоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрии дӯстдоштаи худ — «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловави
хидмати почта 149 сомонию 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДҲ БДА ҶТ «Амонатбонк»
с/х 20202972200817101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

► ҶАШНВОРА

Тантанаҳои идона дар «Наврӯзгоҳ»-и пойтаҳт

9 сентябр Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Чумхурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомали Рахмон бо Раиси Мачлиси миллии Мачлиси Олии Чумхурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами

мона табрику таҳният гуфтанд.

Ин рӯзи муборак, ки дар саҳифаҳои таърихи навини Ватанамон бо ҳатти заррин сабт шудааст, барои мардуми куханбунёду тамаддунсози мо санаи баркарор гардиани адолати таъриҳӣ, яъне соҳиби

Эмомалий дар тантанаҳои бошукуҳи идонаи ҷашни 30 — юмин солгарди Истиқлоли давлатӣ, ки дар «Наврӯзгоҳ» — и пойтаҳт баргузор гардид, иштирок ва суханронӣ карданд.

Дар чорабинии идона шумори зиёди сокинони пойтаҳт ва меҳмонони хориҷӣ иштирок намуданд.

Мавриди зикри ҳос аст, ки сокинони шаҳри Душанбе ҷашни 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатири бо комёбихои беназир истиқбол гирифтанд.

Танҳо давоми як соли охир пойтаҳти қишивар, шаҳри Душанбе бо бунёди иншооти гуногуни майшӣ,

давлатдории мустакили миллӣ гардидани миллати тоҷик ва дар арсаи байналмилалӣ паррафшон шудани парчами давлати тоҷикон мебошад.

Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалий Рахмон таъқид доштанд, ки сабаки муҳимтарини солҳои вазнини ҳаётӣ ҳалқамон ибот намуд, ки амалӣ шудани нияту орзуи ҳар як сокини мамлакат, пешрафти давлат ва ободии Ватан танҳо дар шароити сулҳу оромӣ, субти сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ имконпазир мебошад.

Бинобар ин, шаҳrvандoni Тоҷикистонро зарурast, ки сарчамъу муттаҳid бошанд, сулҳу субти бо қимати ҳиҷоят гарон бадастовардаро хиҷӯз намоянд, манфиатҳои

маъмурӣ, истикоматӣ, гулгашти хиёбон, майдонҷаҳои варзишӣ, азnavсозии боғҳои фарҳангии фароғатӣ ва гайра симои тоза ба бар кард.

Ҳамаи ин пешравиҳо бо ҷонидории мардум аз сиёсати созандай Ҳукумати қишивар ва талошҳои тадбирҳои роҳбарияти Мақомоти иҷроияи ҳокимиyaти давлатии шаҳри Душанбе ба даст омадааст.

Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалий Рахмон зимни суханронӣ сокинони пойтаҳт ва кулли шаҳrvандoni чumхuрий, ҳамвatanonи бурунмарзӣ ва меҳmononro ба iftihori ҷашни муқаддаси миллиamон — сиomin solgaridi Iстиқloli давлатии Чумхурии Тоҷikiстон самии

милливу давлатiro аз тамоми манфиатҳои дигар боло гузошta, ба хотorigi обodии Vatan, rушdi давлат аҳlonia заҳmat қashand.

Дар охир суханронӣ Сарвари давлат, муҳtарom Эmомaliy Rахmon борi дигar шaҳrvandoni mamлakat-trо ба iftihori ҷашni umumiilӣ taҳnijat гуfta, baroyaшon saodati zindagiro orzu namudand.

Тантанаҳои ҷашни Iстиқloli давлатi дар Navrӯzgoҳi poytaҳt bo barnomaи ranginu purmӯxtawoi konserstii ustodoni sanъat va xunaмandon, ki tačassumgari dastovardhooi davroni sohibistikkoli kishvar буд, xushu hotirmon idoma ёft. President.tj

► СОЗАНДАГӢ

Дар шаҳri Xuchandi viloyati Sughd ba soxhmoni binoi ilovagii kollechi tiobi kibon nomi professor Yu. Iskhoq sangi asos guzoшta shud.

Dar marosimi ogozi korxoi soxhmoni muovinii yakumi Sarvaziri mamлakat Davlatali Сaid, raisi viloyati Sughd Račabbiy Axmadzoda, vaziri tандurusti va xifzi iqtimoii aholi Chamoliddin Abdullozoda, xayati mehmnon az viloyati

Toҷikiistonro tabrik gufta, bunodi binoi ilovagii taъlimiro muhimu sarivakti arzobiy karдан.

Tibki loixa, bino 4095,40 m² masoҳat doшta, az 4 oshona va 1 taxhona iborat meboшad, ki baroi soxhmoni on tiбki xarchnoma, senzdaҳ million somonii sarf megardad.

Dar bino 5 adad utoki korj, 17 adad sinifxona tаъlimi baroi 510 naфar

Оғози сохтмони бинои иловагии коллеҷ

Fargonaи Чumхuрии Ӯзбекистон iштирок кардан.

Davlatali Сaid va Račabbiy Axmadzoda zimni suxbat bo ustodoni doniščӯёni kollechi mazkur ҷашni 30-solagii Iстиқloli давлатии Чumхuриi

doniščӯ ба naқsha girifta shudaанд.

Inchunin, dar taҳxona oshxona, 1 adad utoki korj bойгонӣ, 1 adad sinifxona kompyuteri va kitobxona elektronӣ baroi 100 naфar doniščӯ va 1 adad utoki korj ba istifoda doda meshavad.

► ҲАМОИШ

Маориф ва илм дар даврони истиқлол

10-уми сентябр соли 2021-ро дар māchlisgoҳi Vazorati maorif va ilmi Chumxhuriy Toҷikiiston konferensiasi chumxhuriyavii ilm-i-nazariyai dar mavzui “30 soli rushdi maorif va ilm dar partavi Iстиқloli давлатӣ” barguzor гардид, ki dar on Muhammadsosuf Imomzoda — vaziri maorif va ilm, muovinii yakum va muovinonii vazir, sardoroni raёsat, shuъba, bakhsh va roҳbaroni muassisahoi tobeyi vazorat iшtirok doшtand.

Dar ogoz M. Imomzoda taъқid namud, ki istiqloлi iftihori sarbalandii xar fardi vatanidust, bakhsus, kormandoni soҳaҳoi maorif va ilm va navorasunon chavonon mебoшад. Az in rӯ, in sarvati bobaҳo — istiqloлi ozodidro boyad xiҷӯz namoem.

Cipas, muovinii yakum va zirzorli maorif va ilm Muhammadvod Salomien peromuni rushdu peshrafati soҳaҳoi maorif va ilm dar zamoni sohibistikkoli sughnroni kard va ibroz doшt, ki dar in davra boroi ҳamai zinaҳoi taҳsilot kitoru mawodi taъlimi tаъrif garid. Tashkili standartҳoi давлатии taҳsilot, nizomnomahoi namunavii muassisahoi taъlimi baroi xonandagonu doniščӯён.

taъsisi markazҳoi inkišofi kӯdakoni sinni tomaktabiу markazҳoi darfəfti rushdi isteъdodxo, innovati-

doир ба takvияti ravobiti bайnalmilalii Vazorati maorif va ilm bo mamoliki xorijӣ dar zamoni

sohibistikkoli sughnroni kard.

Dar oхир baroi xizmatҳoi шoistaашon ба як қator kormandoni daštgoҳi markazii vazorat va zersoxtorҳoi on niшoni «Aълоҳi maorif va ilmi Chumxhuriy Toҷikiiston» va iftihornomavu sipošnomahoi Vazorati maorif va ilmi Chumxhuriy Toҷikiiston, Ittifokи kasa拜ai kormandoni maorif va ilm va Federatsiya ittifokҳoi kasa拜ai mustaqili Toҷikiiston taқdim karда shud.

Baxtovar САФАРОВ, kormandi Markazi matbuoti Vazorati maorif va ilm

► Дар шаҳri Xorug ba sharaf ҷашni 30-solagii Iстиқloli давлатӣ roҳpaimoии idona va chamъomadi purshukӯҳ doир shud.

ИСЛОХОТ

Ҷаҳони имрӯз ҷаҳони илму технология мебошад. Ба даст овардани илму технология ва истифодаи он дар раванди идораи давлат бе ҳамоҳанг сохтани мавзӯҳои пажӯҳииши муассисаҳои илмӣ бо барномаи амали вазорату кумитаҳо гайримумкин аст. Роҳи осони ба вучуд овардани ин ҳамоҳангӣ муайян кардани таълоботи ҳар як вазорату кумитаҳо мебошад. Вазорату кумитаҳо кори амали мекунанд ва аз ҳама бартариву камбудиҳо дар соҳаи худ оғоҳ ҳастанд.

Онҳо метавонанд масъалаҳои чориро муайян карда, дар шакли рӯйхат ба муассисаҳои илмӣ-пажӯҳишӣ ирсол кунанд. Ин рӯйхат метавонад дар дастрасии озод бошад. Дар баробари муассисаҳои илмӣ-пажӯҳииши, ки аз буҷаи давлатӣ маблағузорӣ мешаванд, дигар олиммони алоҳидава ё гурӯҳи муайянни олиммон метавонанд мавзӯҳои чориро мавриди омӯзиши илмӣ қарор дода, натиҷаи онро ба вазорату кумитаҳои даҳлдор расонанд. Агар роҳу усуљҳои пешниҳодшуда аз ҷониби як гурӯҳи пажӯҳишгарон бехтар бошад, вазорату кумитаҳо метавонанд онро амали созанд. Дар ҳоле ки ин гурӯҳи барандада аз буҷа маблағузорӣ намешавад, vale ҷаҳони илмӣ-пажӯҳииши илмӣ-баландтар дорад, масъалаи ба масиссаҳои илмӣ-пажӯҳииши давлатӣ ҷалб кардани аъзои он дида баромада шавад. Ин раввиши кор ракобатро дар илм ба вучуд оварда, боиси рушди бо-суръати соҳаҳои гуногуни илм мешавад.

Мутаассифона, имрӯз дар қишинги мо ҷунин ҳамоҳангсозии фаъолияти муассисаҳои илмӣ-пажӯҳишӣ бо муассисаҳои давлатӣ дида намешавад. Муассисаҳои илмӣ-тадқиқотӣ худ мавзӯӣ пажӯҳииши худро интихоб карда, бе супориши муайян аз онҳо барои худ месандад ва

ҷониби давлат онро мавриди омӯзиши қарор медиҳанд. Дар натиҷа истехсоли ҳазорҳо мақолаи илмӣ таъсири назаррасе ба рушду пешрафти давлати милли расонида наметавонад. Ин ҷо гунахгор қардани олиммону пажӯҳишгарон осон ба назар мерасад. Метавон фарёд зад, ки онҳо ба корҳои беаҳамият барои рушду пешрафти мамлакат машғул ҳастанд, vale масъалаи асосӣ будан ва ё набудани супориши дарҳостҳо аз ҷониби сиёсатмадорон аст. Вазорату кумитаҳо мушкилоти худро бо олиммон дар миён намегузоранд. Дар ҳама қишиварҳои пешрафта муввафқият бо роҳҳои илмӣ

баъдан барои пажӯҳиш дар он самт шароити муҳайё қарда, бо ҳадафҳои муайян маблағузорӣ мекунад. Оё дар Тоҷикистони мо ҷунин омӯзиши пешакӣ боре гузаронида шудаанд? Агар гузаронида шуда бошанд, натиҷаҳои онҳо дар дастрасии озод ҳастанд ё не? Ба ҳар ҳол, мо ҳамчун пажӯҳишгар ба ҷунин маълумот дастрасӣ надорем ва метавон ҳадс зад, ки ҷунин омӯзиши пешакӣ ба хотири самаранок истифода бурдани маблағҳои буҷетӣ гузаронида нашудааст. Ин аст, ки мо муассисаҳои илмии зиёд дорем ва ҳатто дар вазорату кумитаҳои алоҳидава јуъбашу

Аз ин рӯ, эътироф қардани мавҷудияти камбудиву мушкilot ва бе омодагии амали соҳтани пешниҳодҳои илмии олиммон аз ҷониби вазорату кумитаҳои даҳлдор, ҳамоҳангии илм бо вазорату кумитаҳоро ба роҳ мондан душвор аст. Агар мушкилоти мушҳашҳои шуда, дарҳосту таълоботи вазорату кумитаҳои ба муассисаҳои илмӣ-пажӯҳииши буҷавиву гайрибуҷавӣ сари вакт ироғ гардад, ин ба манфиати ҳарду ҷониб мебошад. Вазорату кумитаҳо шароити бозътимод дар симони пажӯҳишгарон дошта метавонанд, ки ин ҳалли мушкилоти

ти вазорату кумитаҳои вазни мавзӯҳои омӯхташаванд дар муассисаҳои илмӣ-пажӯҳииро муайян қарда метавонад. Ба ин маъно бо маблаге, ки ҳамасола барои соҳаи илм чудо мешавад, бояд аз ҳама бештар мавзӯҳои аввалиндарача омӯхта шаванд. Маълум аст, ки дар ин давраи таъриҳӣ, ки ҳадафи асосии давлати миллии мо дастрасӣ ба ҷаҳони иқтисодӣ мебошад, ба омӯзиши мавзӯҳои иқтисодӣ рушд ва истифода аз технологияҳои нав дар ҳама гуна хизматрасониҳои давлатӣ бояд вазни бештар дода шавад. Албатта, наметавон илмҳои дигарро пурра сарфи назар қард,

Зарурати ҳамоҳанг кардани мавзӯҳои илмӣ

ба даст омадааст. Давлатмардон зарурати ҳамкории зич бо олимони пажӯҳишгаронро дарк қарда, дар баробари маблағузории буҷетӣ мушкилоти худро бо олимон дар миён гузашта, роҳу усуљҳои самараноки ҳалли онҳоро дарҳост мекунанд. Ҳатто аз пажӯҳишгоҳҳои ҳориҷӣ қумак дарҳост мекунанд. Мисоли равшани ин ҳамкории ҳукуматҳои Ветнаму Эфиопия бо пажӯҳишгоҳҳои ҷониби мебошад. Ҳар як ҷоиҳои илмӣ ҳеле ҷиддӣ омӯхта шуда, аҳамиятноки он санҷида мешавад. Танҳо байди рабт доштани мавзӯҳои ҷоиҳо ба мушкилоти ҷомеа он маблағузорӣ мешавад. Ин раввиши ҳамасола тақорор мешавад. Тими илмӣ-пажӯҳииши, ки дурӯст кор қарда натавонад ва ҷоиҳо ба таври қаноатбахширо накунад, соли дигар маблағ гирифта наметавонад. Ҳатто агар ин тим дар муассисаи илмии давлатӣ кор қунад.

Дар ҷаҳони муосир шоҳаҳои илмӣ ҳеле зиёд ҳастанд. Ҳеч қишиваре наметавонад барои пажӯҳиши ҳамаи он маблағу заҳираи инсонӣ дошта бошад. Ҳар қишивар бартарииҳои нисбии худро дар шоҳаҳои муайянни илм дида, аҳамиятни омӯзиши онҳо барои худ месандад ва

муассисаҳои таҳқиқотӣ вучуд доранд, vale таъсири онҳо дар идораи давлатӣ дида намешавад. Дар ин пажӯҳишгоҳҳо мавзӯҳои ҳамаҳамият мавриди омӯзиши қарор мегиранд ва байди нашр шудан зуд аз хотир мераванд. Ҳанӯз имкониятҳои одигарини технологияҳои иттилоотӣ мавриди истифодаи васеъ қарор нагирифтаанд, vale бо пули буҷетӣ давлатӣ ҳуши маснӯй меомӯзанд. Ин ба мисоли навиштани китоб бе пурра аз худ қардани алифбо ва самаранок истифода нашудани заҳираҳои маҳдуди буҷа мебошад.

Мавҷударо ба маротиб осонтар мекунанд. Муассисаҳои илмӣ-тадқиқотӣ дар навбати худ мавзӯҳои муҳими барои ҷомеа зарурро метавонанд омӯзиши баррасӣ кунанд. Натиҷаи тадқиқоти онҳо мушкилоти ҷомеаҳо ҳал қарда, таъсири мусбати худро дар кору фаъолияти олимон мерасонад. Иловавар ин, рақобати озод дар ин соҳа, ки таълоботи муассисаҳои давлатиро ба вучуд меорад, боиси сифатан дигар шудани пажӯҳиши илмӣ дар Тоҷикистон мегардад.

Ҳамоҳанг соҳтани фаъолияти олимон бо мушкило-

аммо ҳатман ҳар як соҳаи илм дар ин давраи таъриҳӣ бояд вазни худро дошта бошад. Кам қардани омӯзиши адабиётту таърихи фалсафа аз хисоби маблағҳои буҷетӣ, ба хотири сафарбар қардани маблағҳо ба соҳаҳои заруртар ногузир мебошад. Ин тарзи ислоҳоти метавонад барои баязе гурӯҳҳо дарднок бошад, vale ҳеч ислоҳоти муваффак бегузаштанҳо аз баҳри чизе намешавад. Агар миҳоҳем, ки маблағҳои маҳдуди ба соҳаи илмӣ идораи давлатӣ сафарбаршударо самаранок истифода кунем, бояд ба баязе мушкилоти барҳоста тоб оварда тавонем.

Масъалаи ҳамоҳанг соҳтани мавзӯҳои таҳқиқии муассисаҳои илмӣ-пажӯҳиши бо мушкилоти ҷомеа омӯзиши хеле бештарро меҳоҳад. Умединорем, матлаҳи навиштаи мөбетаваҷҷӯҳ намемонад. Аз соҳибназарон интизор дорем, ки ин масъаларо мавриди баррасӣ қарор медиҳанд ва андешаи худро дар ВАО мунтазири месозанд. Гузаштан аз шумора ба сифат ногузир мебошад ва ҳар чи зудтар амали шавад, бехтар аст.

**Мехр СОБИРИЁН,
ҳодими қалони илмии АМИТ**

ДАР ҲОШИЯН Рӯзи дониш ва дарси сулҳ

Дониш, донишомӯзӣ ва доништалабӣ истилоҳҳои ҷаззобе мебошанд, ки аз ҷониби адібон ва доғишмандон мавриди таърифи тавсиф қарор гирифтаанд. Ҳамин тавр, қалимаи сулҳ низ ҷунин ҳамоҳангсозии фаъолияти муассисаҳои илмӣ-пажӯҳишӣ бо муассисаҳои давлатӣ дида намешавад. Муассисаҳои илмӣ-тадқиқотӣ худ мавзӯӣ пажӯҳииши худро интихоб карда, бе супориши муайян аз онҳо барои худ месандад ва

Дониш ҷароғи сулҳ аст

мегардад. Бо омадани ин санаи муборак пешрафту таъракқиети миллату давлат Президенти муҳтарам оғози соли нави

таҳсилро ба тамоми сокинони Ватани да, моро ба сӯй донишу маърифат ва сулҳу вахдат роҳнамаи мекунанд.

Бо ҳамин мақсадҳои неку арзишманд солҳои 2020-2040 ҷунин Солҳои омӯзиши ва рушди илмҳои табии, дақиқӣ ва риёзӣ ӯзлон гардид, ки тавассути он тамоми соҳторҳои илмӣ маориф ва умуман, муассисаҳои таълимӣ вазифадоранд, ки бо мақсади бунёди ояндана дурахшон ба таълими илмҳои табиии риёзӣ зиёдтар таваҷҷӯҳ зохир намуда, андешаронии техникии насли ҷавонро мустаҳкам гарданд.

Бо ҳамин ҳадафи олий дар тамоми шаҳру ноҳияҳои қишивар ирӯз муассисаҳои таълимӣ бо шароити муосир бунёд гардиданд, ки шаҳодат аз арҷузорӣ ба донишу донишомӯзии миллати сулҳдӯсту сулҳҷӯӣ мөдихад.

Мутобики дарёфтҳои расмӣ, ҳоло дар шаҳру ноҳияҳои гуногуни Тоҷикистон 9

мактаби Президентӣ бо зиёда аз 8 ҳазор ҳонанд, 75 гимназия фароғири 53 ҳазор толибиил ва 71 литеӣ дорои беш 36 ҳазор донишҷӯ бунёд гардиданд, ки ба рушди илмии ҷавонон қумак мерасонад. Ҳоло шумораи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи қасбӣ дар Тоҷикистон ба беш аз 70 адад расида, шумораи шогирдон низ беш аз 85 ҳазор нафар мебошад. Дар даврони Истиклол шумораи муассисаҳои таҳсилоти олии қасбӣ ба беш аз 40 адад расидааст, ки дорои 230 ҳазор нафар донишҷӯ бунёд гардианд. Тахлилу баррасиҳо нишон медиҳад, ки шумораи ҳатмқунандагони даврони Истиклол беш аз 600 ҳазор нафар буда, 35 ҳазор нафар ҷавонон дар муассисаҳои таҳсилоти олии қишиварҳои пешрафтаи дунё ба илмомӯзӣ машғуланд.

Мо бояд шукrona аз он намоем, ки ҷунин Ватани маҳбуб дорем, ки раҳбараш хирадманд ва дӯстдори илм буда, ҳамеша меҳоҳад ояндаи мардуму миллат дар зери партави озодӣ, оромӣ ва ободӣ дурахшон бошад.

**Мирсаид РАҲМОНОВ,
ҳодими илмии шуъбаи Осиёи Ҷанубу
Шарқии Институти Осиё
ва Аврупои АМИТ**

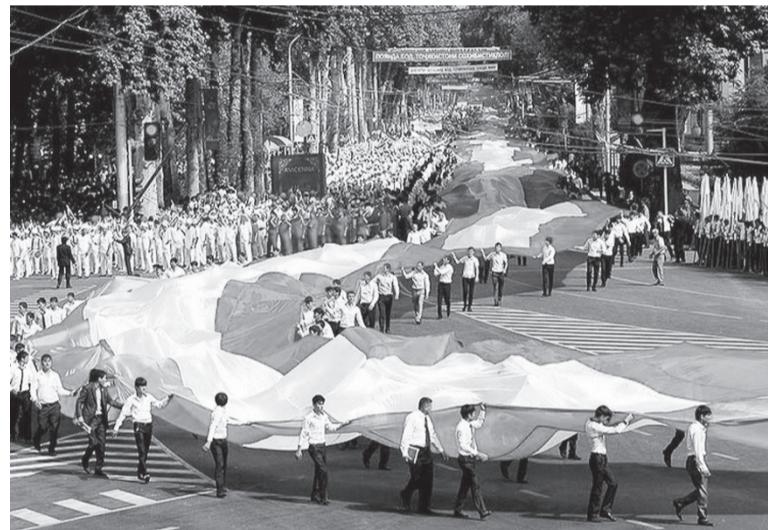
► ПЕШРАФТ

Меваҳои шаҳдбор

Яке аз самтҳои асосии фаъолияти таълими омӯзгорон тайёр намудани шогирдон ба озмунҳо маҳсуб мейбад. Озмунҳо дараҷаи тафаккури зеҳни хонандагонро инкишоф дода, ҷаҳонбинии онҳоро вазеъ мегарданад, ҳамчунин, муаррифи муаллим, синф, муассиса, шаҳр, ноҳия, вилоят ва ҷумхурий мебошад.

Ман, ки худ ҳамсоли мояндаи ҷаҳонни тоҷикӣ мебошад, ки ҳамкорӣ бо устодони бехтарини собиқадори соҳаи худ ҳам натиҷаи дилҳоҳ медиҳад, зеро дониши ҳар як устод гуногун аст. Танҳо ба истиносӣ эҳтироми устодон ин амалро низ иҷро кардан мумкин аст.

Аз мушоҳидаҳо маълум гардид, ки қисми зиёди маводи озмунҳо аз доҳили барномаҳои таълими гирифта мешаванд, аз ин лиҳоз, мо ҳамроҳи шогирдон бояд китоби дарсӣ ва барномаи таълимиро пурра азҳуд намоем. Шогирдон боигарии маънавии устодон буда, дар ташаккули шахсияти онҳо саҳми устодон басо назаррас аст. Ҳар як устоде, ки ба тайёр намудани шогирдон машгул аст, услуг ва методи кори ҳудро дорад. Ҳавасмандгардонии галибиони озмун ва устодони онҳо аз самти афзалиятноки сиёсати давлатӣ ба ҳисоб рафта, галибон бо тӯхфаву диплом, имтиёзҳо барои доҳилшавӣ ба

рафта, фоизи зиёди донишҳо дар натиҷаи бо ҳамсоли худ сӯҳбат намудан дар хотира онҳо нақш мебандад. Дар тамомии муассисаҳо маҳфилҳои фанӣ амал мекунанд, ки яке аз онҳо маҳфили таърихи ҷаҳонни тоҷикӣ Ҳукуқшиносони ҷаҳонӣ ба ҳисоб меравад. Роҳбари маҳфил бояд фаъолиятро дуруст ба роҳ монда, ҳамроҳи шогирдон тайёриро дар сатҳи баланд бинад ва албатта, онҳо сазовори ҷойҳои намоён мегарданд. Ҷанд сабаб ва ё омилҳо ҳастанд, ки таъсирӣ ҳудро барон сазовор гардидан ба ҷойҳо дар озмун мегузорад.

Якум, мақсад, шавқу ҳаваси хонанда ва дониши баланди устод. Ин омил дар натиҷаи фаъолияти мунтазами омӯзгорон, ки, албатта, ба мақсади худ ноил мегарданд ва барои ин вакти муайян лозим аст, амалӣ мешаванд. Гурӯҳе аз устодон чунин мепиндоранд, ки дар як сол тайёр дид, дар ҷумхурий сазовори ҷойи намоён шудан мумкин аст, ваде танҳо бо тафаккури баланд, тайёрии маҳсус, мутолиаи адабиёти дарсӣ ва илмӣ сазовори галибият гардидан мумкин аст.

Хурсанд аз онам, ки сафи шогирдони мо дар олимпиадаҳои фанӣ меафзояд.

Дуюм, дастгирии маъмурияти муассиса ва аҳли хонавода ҳангоми тайёр намудани шогирдон ба озмун низ таъсири

ҳудро мерасонад.

Сеюм, ҳамкорӣ бо устодони бехтарини собиқадори соҳаи худ ҳам натиҷаи дилҳоҳ медиҳад, зеро дониши ҳар як устод гуногун аст. Танҳо ба истиносӣ эҳтироми устодон ин амалро низ иҷро кардан мумкин аст.

Аз мушоҳидаҳо маълум гардид, ки қисми зиёди маводи озмунҳо аз доҳили барномаҳои таълими гирифта мешаванд, аз ин лиҳоз, мо ҳамроҳи шогирдон бояд китоби дарсӣ ва барномаи таълимиро пурра азҳуд намоем. Шогирдон боигарии маънавии устодон буда, дар ташаккули шахсияти онҳо саҳми устодон басо назаррас аст. Ҳар як устоде, ки ба тайёр намудани шогирдон машгул аст, услуг ва методи кори ҳудро дорад. Ҳавасмандгардонии галибиони озмун ва устодони онҳо аз самти афзалиятноки сиёсати давлатӣ ба ҳисоб рафта, галибон бо тӯхфаву диплом, имтиёзҳо барои доҳилшавӣ ба

Дар таърихи маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар маҷмӯъ, давлатдории тоҷикон, пас аз истиқололи воқеии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо татбиқи сиёсат ва бо дастгирии Роҳбари давлат муносабатҳои сифатан нав ба вучуд омаданд, ки ин ҳама дар Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои амалкунанда ва дигар санадҳои мөъёрии ҳукуқӣ инъикос ёфтаанд.

Сийсол мукаддама мухимтарин воқеаи таърихи сарнавишти миллати тоҷик Истиқололи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон гардид. Аз ҳамон вакт то имрӯз ин санаи муборак барои миллат

миллӣ дар арсаи ҷаҳонӣ эътироф гардид. Мо яке аз руҳҳои асосии давлатдории мустакил – Артиши миллӣ ва неруҳои сарҳадиро таъсис дода, хиғзи марзу буими Ватан ва сарҳади давлати ҳудро таҳти назорати

таби Президентӣ барои хонандагони болаёкатӣ дар шаҳри Бӯстон, муассисаи таълими давлатии литеӣ Президентии ба номи Абуалдуллоҳи Рӯдакӣ барои хонандагони лаёкатманд дар шаҳри Турсунзода аз дастовардҳои дигари ин соҳа дар даврони истиқололият ба шумор мераванд.

Дар даврони соҳибистиколии Тоҷикистон зиёда аз 200 номгӯи китобҳои дарсӣ бо төъдоди 18 млн. нусха ба маблағи умумии 72 млн.

Истиқолол ва саодати миллат

ти тоҷик иди мукаддас маҳсуб мешавад.

Даврони истиқолол барои мо имкони воқеӣ фароҳам овард, ки роҳи имрӯзу ояндаи миллат ва пешрафти минбаъдаи қишивари азизамонро ба сӯи ҷомеаи демократӣ, ҳукуқбунёд ва дунявӣ интиҳоб намоем. Истиқолол барои мо рамзи олии Ватануватандорӣ, бузургтарин неъмати давлатсозию давлатдории мустакил, кору пайкорҳои пайғironai созандагӣ, азму талошҳои фидокоронаи расидан ба истиқололияти сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангиро омӯзонда, месъёрҳои ҷомеаи шаҳрвандиро таҳқим баҳшид ва дар як вакт ҳаётӣ озодонаи ҳар фард ва олиитарин дараҷаи баҳту саодати воқеии миллатро таъмин намоуд. Истиқолол барои мо нишони барҷастаи пойдории давлат, бақои симои миллат, рамзи асолату ҳувият, мазҳари идеалу ормонҳои таъриҳӣ, шиносномаи байнамиллӣ ва шарафу эътибори ба ҷаҳони мутамаддин пайвастани қишивари соҳибистиколи Тоҷикистон мебошад.

Аз рӯзи Сарвари давлат интиҳоб гардидани фарзанди барӯманди ҳалқ, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомали Рахмон дар тамоми фишинҳои ҳокимиёт асосҳои соҳтори конституционӣ, руҳҳои тозаи идоракуни давлат, месъёрҳои таъсисатӣ, иҷтимоӣ ва ғарҳони қишивар ҷои гардида, пули миллӣ ба муомилот баромад ва шиносномаи

доимӣ гирифтем.

Сарфи назар аз мураккабиҳо ва мушкилоти замони гузарии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои аввали Истиқолол соҳаи маорифро ҳамчун соҳаи афзалиятноки қишивар таҳти назорат ва пуштаконии ҳудоӣ ҷаҳонӣ мебошад.

Дар соҳаи маориф ҷиҳати бунёди муассисаҳои нави таълими ва таҷдиди барқароркунии таълимгоҳҳо мавҷуда дигаргуниҳои зиёда ба амал омада, бевосита тавассути дастгирии давлат дар миқёси қишивар 1200 бинои мактаби ҳозиразамон барои 311 ҳазор ҷои нишаст соҳта, ба истифода дода шуд.

Таъсиси муассисаҳои мусоид - литеӣҳо ва мактабҳои Президентӣ, аз ҷумла, Литсей - интернати Президентӣ барои кӯдакони болаёкати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Душанбе, муассисаи давлатии «Мак-

сомонӣ ба нашр расид. Дар ин давра чопи китобҳои дарсӣ барои муассисаҳои таълими тоҷикӣ ба анҷом расонида шуд. Ҳоло таҳияи китобҳо бо ҷонӣ қириғизӣ, туркманиӣ ва ўзбекӣ идома дорад.

Тадбирҳои дорои аҳамияти таъриҳӣ, фарҳангӣ, иҷтимоӣ ва умумибаҳарӣ имконият фароҳам оварданд, ки ҳалқи тоҷик бедортару огоҳтар гардад, робитаи ҳудро бо тоҷикони бурунмарзӣ барқарор ва мустаҳкамтар намојад, ба решоҳони таъриҳӣ ва фарҳангии ҳуд назари тозаандозад, барои ба даст овардани ваҳдату ягонагии миллат ва рушди ифтиҳори миллат тадбирҳои амалий андешад.

Бибираъно СИДДИҚОВА, омӯзгори гимназияи №5 ба номи Султон Воҳидов, ноҳияи Ашт

СОЗАНДАГӢ

Бинои иловагӣ ба истифода дода шуд

Ба муносабати 30-солагии Истиқололи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар маҳаллаи Ҷаббор Расулови шаҳри Ҳуҷанд бо иштироки муовини аввали Сарвари мамлакат Ҷавҳарӣ Саид, вазири тандурустӣ ва ҳиғзи иҷтимоӣ аҳолии ҷумҳурии Ҷамолиддин Абдуллоҳода, раиси вилояти Суғд Раҷабӣ Аҳмадзода, муовини раиси вилояти Фарғона, раисони ҷои шаҳри Ҳуҷанд Ӯзбекистон ва раиси шаҳри Ҳуҷанд Ҷӯрѓоҳ Шарифзода бинои иловагии мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №5 ба истифода дода шуд.

Бинои иловагии муассисаи таълими аз 3 ошёна ва таҳҳона иборат буда, барои 320 нафар ҳонандадар як баст соҳта шудааст. Дар таҳҳонаи бинои мактаб синфҳои таълими касбомӯзӣ, ҳунарҳои мардумӣ, қадонугӣ ва ғайра ҷоиши шудаанд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

Мактаби нав дар Қаратоғ

Ба истиқболи 30-солагии Истиқололи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби соҳибкори маҳалӣ Ҷамshed Насруллоев ба наврасони дехаи Шунуки Ҷамоати дехоти Қаратоғи шаҳри Ҳуҷандозда дар заминай МТМУ №91 бинои нави таълими соҳта ба истифода дода шуд.

Бино иборат аз 2 ошёна буда, дорои 13 синфҳои таълими, китобхона, ҳуҷроҳои корӣ, мачлисгоҳ бо 100 ҷои нишаст, озмоишҳои синфҳои компютерӣ, китобхона, ошҳона ва дигар ҳуҷроҳои ёрирасон мебошад.

Муассисаи таълими барои 850 ҳонандадар дар баст пешбинӣ шудааст.

Дар тантанаи ифтиҳори мактаби ҳуҷандозӣ шаҳр, намояндаи Ҳукумати мамлакати Ҷумҳурии Тоҷикистон М. Имомзода иштирок намуда, соҳибкорро бо нишони «Аълоҷи ифтиҳори маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» кадрдонӣ намуданд.

► НИГАРОНӢ

Құдакистони фаромӯшшуда

Мақомоти икроияи ҳокимияти давлатии вилояти Ҳатлон ба рушди муассисаҳои томактабӣ, таъмиру азnavsозии онҳо, боз ҳам беҳтар намудани сифати таълиму тарбияи құдакон, фарогирии төвдоди бешта-ри онҳо ба ин муассисаҳо дикқати хоса медиҳад.

Айни замон дар шахру Анохияҳои вилояти Ҳатлон 159 муассисай томактабӣ ва 840 маркази инкишофи құдак фаъолият дошта, дар мачмӯй, 39445 тарбият-гиранда ба таълиму тарбия фарогирифта шудаанд. Соли чорӣ 32 иншоот барои 4807 ҷойи нишаст дар як баст бунёд ва таъмиру азnavsозӣ гардида, мавриди истифода қародода шудааст. Дар шахру нохияҳои минтақаи Кўлоб 49 муассисай томактабӣ ва 442 маркази ин-

кишофи құдак фаъолият дошта, қалонтарин деҳаҳо дар Чамоати 17154 құдакро ба таълиму тарбияи томактабӣ дар бар гирифтаанд, ки 13%-ро ташкил медиҳад. Дар 9 муассисай таҳсилоти томактабӣ ба таълиму тарбияи 1356 нафар құдаки синни томактабӣ 57 нафар мураббӣ машгуланد. Аз ҷумла, дар муассисаҳои таҳсилоти томактабии давлатӣ 1181 нафар, дар муассисаҳои таҳсилоти томактабии хусусӣ 175 нафар тарбият-гиранда ба таълиму тарбия фарогирифта шудаанд. Дар баробари ин, дар назди 35 муассисай таҳсилоти умии шахру деҳоти Кўлоб 41 гурӯхи Маркази рушди баравқтии құдакон ё марказҳои инкишофи құдакон дар назди муассисаҳои таълими 18 ба муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ фаъолият мекунанд, ки дар онҳо 757 нафар ба таълиму тарбия фарогирифта шудаанд. Бинои құдакистони деҳаи Офтоблико дуошёна буда, дорои 12 ҳуҷра мебошад. Масоҳати ишғолнамудаи муассиса 1 га заминро дар бар мегирад, ки дар он биноҳо ёриасон, бинои таъмини ягонаи гармидихӣ ҷойигир буда, бо мурури замон талаву тороч шудааст. Бинои асосии құдакистон мустаҳкам буда, бо гузаштани солҳо, аз беаҳамияти масъулини хоҷагии кооперативи ба номи

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

► МУЛОҲИЗА ВА ПЕШНИҲОД

Дар сарзамини тоҷикон асосгузори мактаби ҳуқуқии ҳанафӣ ва тадвинқунандаи он Имоми Аъзам мебошад, ки китоби ў “Ал-Фиқҳ-ал-акбар”, инчунин, “Китоб-ал-ҳарәҷ”-и Қозӣ Абӯ Юсуф, “Ҳидоя”-и Бурхониддини Марғелонӣ, “Муҳтасар”-и Убайдуллоҳ ибни Масъуд, “Насиҳатнома”-и Тоҳир ибни Ҳусайн, “Насиҳат-ул-мулук”-и Муҳаммад Ғазолӣ, “Сиёсатнома”-и Насириддини Тӯсӣ, “Аҳлоқи мұхсіні”-и Ҳусайн Вөзи Кошифӣ, “Захират-ул-мулук”-и Мир Сайид Алии Ҳамадонӣ ва амсоли инҳо то ба имрӯз дар байни ҷомеаи ҷаҳонӣ мавриди истифодаи васеъ қарор доранд.

Таълиму тарбияи ҳуқуқири аз рӯи сарчашмаҳои суннатҳои ниёғон ва мувофиқи талаботи замони ҷаҳонишавӣ миллий

тоби “Тоҷикон”-и Бобоҷон Фағуров равшану возех омӯзанду амал кунанд, он гоҳ аклашон пухтаю доною батадбир шуда, ҳувияту ҳиссиёти миллии онҳо нур болои нур мешавад ва соҳиби ифтихору сарфарозӣ мегарданд.

Агар дар мактабҳои миёнаи умумӣ ва умумии асосӣ аз ҳисоби ё ихтизор, ё муҳтасар кардан фан ва ё мавзӯъҳои таърихи умумӣ, дунёи қадим, географияи ҷаҳонӣ (масъулии боз хубтар ва беҳтар медонанд), соатҳои фании “Асосҳои давлат ва ҳуқуқ”-и синфи

Ҳуқуқдонҳоро тарбия намоем

карда, дар муассисаҳои умумӣ ва асосӣ, боз ҳам тақмил мебояд, то ки байди омӯзонидан, ояндагони мо масъулияти ҳудшиносию ҳудоогоҳи миллиро хубтар дарк карда, бар дӯши ҳуд гиранд ва байди ҷидду ҷаҳд, қўшишу ғайрат карданашон, нангӯ номуси вичдониашонро аз номуси нағсониашон дида, боз ҳам қавитар гардонанд ва ҳиссиёту ҳувияти ватандариро ватанпарвариро боарзинштару беназиртар кунонанд.

Ито ба қонун яке аз сарчашмаи маънавии тамадден ва пешрафти ҳамаи соҳаҳои давлат, ҳусусан, дар баланд бардоштани сатҳи үнсурҳои шаҳрвандӣ: ҳирад, озодӣ, некуаҳволӣ ва адолат кувваи зўр мебахшад. Омӯзонидан ва одат кардан итоат ба қонун, аз синни мактабӣ нақш бар санг буда, дар сабзиши шуури аҳлоқӣ ва ҳуқуқии ҳонандагон нақши мухимтару заруртарро мебозад.

Нисбат ба сурат ба сирати ҳонандагон, ба таълиму тарбияи донишҳои ҳуқуқи аҳлоқӣ, маърифаткунонии онҳо эътибори бисёр мебояд, то ки онҳо ҷаҳонбинӣ, ҷаҳонфаҳмӣ, ҷаҳондонии маънавию моддиашон варзиши шуури ҳуқуқии онҳо боз ҳам беҳтару хубтар гардад. Дар моддаи 5-и Конституцияи Тоҷикистон омадааст: “Ҳаёт, қадр, номус ва дигар ҳуқуқҳои фитрии инсон даҳлнозизанд.” Дар ҳақиқат, инсон то дами охирин нафасаш ниёз ба таълиму тарбия дорад, бояд инсон ҳонад, фахмад, пурсад ва амал кунад, то ки бидонад. Ҷуноне ки устод Айнӣ фармудаанд: “Донистан самараи ҳондан, фахмидан ва амал кардан мебошад”.

Маданияти ҳуқуқии давлат аз сатҳи инкишофи шу-

мебошад. Файласуфи машхур Арасту фармуда: “Давлати ҳуқуқбунёд маънои робитаи зичи давлат бо ҳуқуқро дорад”. “Қонун бояд ба ҳама ҳукмронӣ кунад”. Мутафаккир, файласуфи дунёи қадим

Афлотун дар ин бора фармудааст: “Он ҷое, ки қонун фармонфармои ҳокимон аст ва онҳо гуломи қонунанд, ман начоти давлат ва ҳама мухимтару заруртарро мебошад”.

Маърифат ва ҳуқуқро барои он меомӯзем ва меомӯзонем, ки он аклу нағс ва амалҳои ҳонандагонро ба низом дароварда, тафаккуру ҷаҳонбинияшонро варзиши шуури ҳуқуқии онҳо боз ҳам беҳтару хубтар гардад.

Дар моддаи 5-и Конституцияи Тоҷикистон омадааст: “Ҳаёт, қадр, номус ва дигар ҳуқуқҳои фитрии инсон даҳлнозизанд.” Дар ҳақиқат, инсон то дами охирин нафасаш ниёз ба таълиму тарбия дорад, бояд инсон ҳонад, фахмад, пурсад ва амал кунад, то ки бидонад. Ҷуноне ки устод Айнӣ фармудаанд: “Донистан самараи ҳондан, фахмидан ва амал кардан мебошад”.

Насли наврас агар таърихи давраи баланди тамаддуни эҳён миллатро аз ки-

9 ва “Ҳуқуқи инсон”-и синфи 11 -ро дар як ҳафта дусоатӣ карда ва дар охирин сол имтиҳони ҳатм дар синфи 11 ба роҳ монда мешуд, хеле хуб ва иқдоми саривактӣ мебуд.

Дар айни замон дар китоби синфи 8 43 мавзузъ, дар синфи 10 63 мавзузъ (дар ҳаҷми 300 саҳифа), дар синфи 11 49 мавзузъ дар ҳаҷми 300 саҳифа, бо ҳарфи ҳурд чоп шудаанд, ки ин мавзузҳоро дар 37 соати дарсӣ, ҳонандагон ҳазм карда наметавонанд. Ҳамагӣ аз синфи 8 то 11 240 мавзузъ дар ҳаҷми 1100 саҳифа ҳаст ва мувофиқи барномаи таълими 148 соат чудо карда шудааст, ки 92 соат дарси зиёдатист.

Вакте ки мавзузҳои зарурӣ мухим дар умури сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳанги ҳасту ҳонандагон онҳоро нағз аз ҳуд нақунанд, ё дар бар нагираанд, ба ин аҳвол рафта-рафта шуури маданиӣ, ҳуқуқии онҳо дар сатҳи паст қарор гирифта, ҳисси миллиӣ, эҳсос, табъ, нанг ва номуси ҳуқуқиашон низ дар оянда поин шуда, талаботи замонашон қонеъ намегардад.

Муъмин АМОНЗОДА,
ҳуқуқшинос, омӯзгор,
ноҳияи Қўҳистони
Мастҷоҳ

► АЗ ТАЧРИБА

Бозии нақшӣ дарсро ба воқеият наздик соҳта, шавқовар ва хотирмон будани онро таъмин месозад. Хонандагон ҳолати «воқеӣ»-ро тибқи нақшҳо қаблан муайяншуда «ичро» мекунанд.

Технологияни бозӣ бо шакли бозии ҳамкории омӯзгор бо хонанда бо амалий-кунонии нақши муайян (бозихо, афсонаҳо, саҳнанаҳо, муюширати корӣ) алокаманд мебошад. Ҳамзамон, вазифаҳои таълимӣ дар мундариҷаи бозӣ ворид карда мешаванд. Дар раванди таълим бозиҳои шавқовар, театриқунондашуда, корӣ, нақшӣ ва компютерӣ истифода бурда

Истифодаи бозӣ дар дарсҳои технология

мешаванд.

Бозӣ ҳусусияти равнӣ додани таҳайолотро дошта, онро ба шавқангезӣ табдил медиҳад. Бозӣ яке аз воситаҳои муҳими тарбияи хонандагон мебошад. Бозӣ фаъолияти ҳудруйдиханда ва озод мебошад. Олами бозиҳо гуногун мебошад. Ҳар як намуди бозӣ дар худ амалҳои гуногунро ифода намуда, барои инкишофи шахсияти хонанда ҳамчун инсони солим кумак менамояд. Ҳангоми дуруст интихоб намудани бозӣ ва муҳайё намудани шароитҳои зарурӣ, метавонем иҷтимоиқунонии хонандагонро инкишоф дижем ва завқи онҳоро ба фанни таълимӣ бедор намоем.

Бозии нақшӣ имкони иҷро кардан амалҳои наверо медиҳад, ки дар фаъолияти минбаъда истифода шуданаш мумкин аст. Накшҳо маъмулан ба фаъолияти рӯзмарраи иштирокдорони дарс алокаманд аст (харидор ва фурӯшанд, усто ва шоғирд, корманди меҳмонҳона, сайёҳон ва г.);

- бозии нақшӣ ҳангоми таҳияи нақшаи дарс бо зикри миқдори иштирокчиён, нақшҳо ва вакти чудошуда сабт мегардад:

- пеш аз гузаронидани бозии нақшӣ муҳим аст, ба мушоҳидон таъқид кард, ки ба қадом нуктаҳо дикқат диханд ва ҳангоми мухокима фикрҳои ҳудро тибқи он баён кунанд. Барои мушоҳидон (экспертҳо) омода кардан саволнома самараи дарсро афзун месозад.

- «сахна» ё муҳити иҷрои нақш бояд тарҳи умумии ҳолати воқеиро дошта бошад.

- бозии нақшӣ бо мақсади таҳлили минбаъда метавонад дар

видео сабт шавад.

-агар иҷрои нақш бо эҷодкорӣ вобаста бошад, омӯзгор метавонад ба охир расонидани нақшро ба ихтиёри «бозингарон» гузорад (то расидан ба мақсад).

- омӯзгор бояд боварӣ ҳосил қунад, ки ҳар як хонанда вазифаи ҳудро ҳангоми иҷрои нақш дурӯz фахмидааст.

Энерҷайзер (машқ, машқҳои психо-гимнастикӣ) баҳши ҷолибу фаъолии усуљҳои интерактивӣ буда, аз машҳои кӯтохмуддате иборат аст, ки ба ҳар як хонанда имкони нишон додани фаъолияти зеҳниву ҷисмонӣ ва кобилияти ҳамbastagӣ бо ғурӯҳро фароҳам мөорад.

- маъмулан энерҷайзер барои дигар кардани ҳолати рӯхиву ҷисмонии хонандагони истифода

мегардад.

- «мо на ба сабаби пири бозиро тарқ мекунем, балки барои он пири мешавем, ки бозиро тарқ мекунем» (Б.Шоу).

- машқҳо метавонанд вербалӣ ва гайривербалӣ (бесуҳан), ҳаттӣ ва шифоҳӣ бошанд, дар ғурӯҳҳои 2-3-нафара ва ё бо таъоми ғурӯҳ баргузор шаванд. Онҳо метавонанд барои машки хотир ё дикқат, ҳуҷӯрӣ ё фарошат, мушоҳida ё ҷолоқӣ равон гарданд ва ё ҳусусияти умумӣ дошта бошанд.

- ҳадафҳои машқ чунин буда метавонанд:

• ҳолати ғурӯҳро тағиیر дихад ва қобилияти кориро афзун қунад (бедор ва фаъол кардани ғурӯҳ);

• ҳолати ҳар як хонандаро тағиир дихад, ки ҳудро озод ҳис қунад ва фаъол бошад;

• ҳолати 2-3 нафар шахси аниқро дигар қунад ва пеши муноқиашу зиддиятро бигирад;

• ба рафоқати ғурӯҳ, ҳамдигарфаҳмӣ ва рушди кори ғурӯҳӣ кумак менамояд.

Ҳулоса, бозиҳои гуногун дар раванди таълимии фанни технология (таълимӣ меҳнат) мавқеи муҳимро ишғол намуда, барои фаъол гардонидани хонандагон ва баланд бардоштани сифати таълимии фанни мазкур мусоидат менамояд.

**Акобир РИОЕВ,
корманди ДҶТИБКСМ,
Муҳибба ШАРБАТОВА,
омӯзгори МТМУ №43-и
ноҳияи Сино,
Матбуба ҚОСИМОВА,
омӯзгори МТМУ №7-и
ноҳияи Исмоили Сомонӣ**

► МАСЪУЛИЯТ

Агар мо барои тарбияи фарзанд вақт наёбем...

Тарбияи фарзанд мӯқаддастарин вазифаи ҳар як падару модар мебошад ва онҳо бояд бо масъулиятмандӣ дар тарбияи наврасон ҷаҳду таҷлош намоянд. Мутаассифона, волидон аксар вақт дар тарбияи ҷигарғӯшашошон канорагириро ихтиёри мекунанд. Бештарӣ ҳолат мардҳо ҳамсарони ҳудро масъули тарбияи фарзандон доноста, аз тарбияи наслашон дур буданро авлотар мөхисонанд. Ин гуна оилаҳо дар атрофи моянӣ аз ин вартаи муҳлиқ ҳалос шудан ҳам вақт надорем».

Дарсгурезӣ ва ба мактаб фаро гирифта нашудани наврасон ба роҳбарият ва тарбиядҳондагони аксари муассисаҳои таълимӣ душвориҳои зиёдеро пеш овардааст. Чунин ба назар мерасад, ки кӯшиш ва талошҳои пайгирионаи маъмурияти муассисаҳои таълимӣ дар ин ҷода натиҷаи дилҳоҳ надодааст. Дар ин марҳилаи ҳассос олами ботинии наврасонро дарк карда, омилҳои пайдо шудани ин гуна мушкилотро ҷустан лозим аст. Наврасро мисол меорем, ки аз пайи дарёfti ризқу рӯzӣ афтода, дар бозори фурӯши сабзавот барои модари мушки-

парашро саробонӣ намудан ба арабакашӣ машгул аст. Дар асл ўҳам меҳоҳад, ки дар паси мизи мактабӣ нишастана, ба мисли ҳамдарсонаш аз дарсҳои мавриғатбахши омӯзгорон гизои маънавӣ бигирад ва соҳиби маълумоту пешаи муносиб бошад. Дар ин маврид яке аз мушкилиҳоеро номбар кардем, ки пешорӯи ин қабид наврасон карор дошта, интизори дарёfti роҳҳои ҳалли хеш мебошанд. Шебу фарозҳои рӯzгор онҳоро дар айёми гулғишини наврасӣ ба гирдobi мушкилоти беохир афқандааст ва ин бачаҳо умединанд, ки бо кумаки атрофиён аз ин вартаи муҳлиқ ҳалос ёбанд. Дар муҳочирати меҳнатӣ будани волидон низ ба таълимӣ тарбияи наврасон-фарзандон таъсири манғӣ мераsonад. Муносибтарин роҳи ҳалли ин мушкилот мустаҳкам намудани ҳамкории муассиса бо оила ва ахли чомеа мебошад. Замоне ин иртибот қавитару пойдортар мегардад, ки мухити созандар ва воеӣ ба вучуд оварда шавад.

Дар кори тарбияи насли наврас даҳолати кормандони хифзи ҳуқӯқ низ муҳим мебошад. Зоро ҳимоятгари воқеии ҳуқӯқҳои шаҳрвандии ҳар як наврас маҳз корманди хифзи ҳуқӯқ маҳсуб мёбад. Ҳамин нуктаро бояд таъқид дошт, ки аз ҷониби кормандони хифзи

ҳуқӯқ ба ҳеч сурат усули танбеҳ ва тарсонидан ба кор гирифта нашавад. Корбурди ин шева эҳсоси нороҳатӣ ва нигаронкунандаро дар ниҳоди наврасон пайдо намуда, аз дигар сӯҳиси интикомчиро дар вучудашон бедор мекунад. Танбеҳи ҷисми додани наврасон мактабгурез роҳи ҳалли мушкилот нест. Балки масиреро бояд ҷустуҷӯ намуд, ки дар қазоват ва шинохти ин қазиз моро роҳнамоӣ қунад ва мо роҳи ҳаллу фасли мушкилоти ба амаломадаро пайдо кунем. Ин навиштаҳо ба наврасоне тааллук доранд, ки аз ноилочӣ ба фаъолияти сангини меҳнатӣ пардохта, аз таҳсил мувакқатан бозмонданд. Вале дар ин қатор боз ба онҳое вомехӯрем, ки ба корҳои зишту ноҳоям, яъне, ба дуздиву горатгарӣ даст зада, ба тадриҷи рафтори онон ба ҳукми одат даромадааст. Бо ин ғурӯҳи наврасон фаъолияти тарбияӣ бурдан хеле душвор аст.

Беҳтарин макон барои рушду нумӯи маънавии наврасон мактаб мебошад. Дар тарбияи фарзандон масъулияти оила, муассиса ва воситаҳои ахбори омма ниҳоят қалон аст. Ба таҳсил рӯ овардан, омӯхттану андухтан, дар рӯхияи ҳудогоҳи ҳудшиниси миллӣ парвариши ёфтани дар дӯст доштану арҷ гузоштан ба мӯқаддасоту арзишҳои миллӣ маҳз дар ин макони мавриғат тақмил ва тақвият дода мешавад.

**Замир НИЁЗОВ,
омӯзгори географияи
МТМУ №59, ноҳияи Айнӣ**

► ПЕШРАВӢ

Вусъати ҳаракати олимпӣ

Дар ҳусуси дастовардҳои кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб мудири бахши сарраҷати маорifi вилояти Ҳатлон дар минтақаи Кӯлоб Ҷамолиддин Шукурзод дар сӯҳbat изҳор дошт, ки айни ҳол дар минтақаи Кӯлоб 596 муассисаи таълимӣ бо фароригири 278614 нафар хонанда фаъолият доранд, ки дар онҳо 18932 нафар омӯзгор ба таълимӣ тарбияи хонандагон машгул мебошанд. Дар шаҳру ноҳияҳои минтақа 49 муассисаи томактабӣ бо фароригири 4651 нафар ва 442 Маркази рушди кӯдак бо фароригири 12503 нафар кӯдак фаъолият мекунад. Бояд қайд кард, ки дар маҷмӯӣ, шумораи кӯдакону наврасон дар муассисаҳои томактабӣ ва марказҳои рушди кӯдак дар минтақа 17154 нафарро ташкил мекунад, ки ин 13%-и фароригири кӯдаконро ба муассисаҳои томактабӣ ташкил мекунад. Тамоми муассисаҳои томактабӣ барои дар сатҳи баланд ташкил намудани раванди таълимӣ тарбия бо воситаҳои аёни дидактикий, дастурҳои методӣ, намудҳои гуногуни бозичаҳо таъмин шудаанд. Дар давраи таътили тобистона борҳо аз тарафи ғурӯҳи раёсати маорifi вилояти Ҳатлон вазъи таъмири муассисаҳои таълимии минтақаи Кӯлоб мавриди санчишу баррасӣ қарор дода шудааст. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷоҳои варзишӣ, кабинетҳои таълимӣ ва гайраҳо нисбат ба соли гузашта хубтару хушсифаттар аз таъмири бароварда шуд. Санчишҳо нишон доданд, ки кормандони соҳаи маорifi минтақаи Кӯлоб вобаста ба тайёрии муассисаҳои таълимӣ ба соли хониш корҳои зиёдеро ба анҷом расонидаанд. Аз ҷумла, таъмири синфҳонаҳо, толорҳо ва майдонҷо

► БА МУНОСИБАТИ 110-СОЛАГИИ МИРЗО ТУРСУНЗОДА

Чашни 110-солагии Кахрамони Тоҷикистон, шоир маъруф, устод Мирзо Турсунзода ба соли таърихӣ - 30 - солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон рост омад. Дар давоми

Дӯстиро ҷустуҷӯдорем мо,
Аз амонӣ гуфтугӯдорем мо.
Азбаски ҳама гуна ободӣ ва
комёбӣ дар заминай сулҳу суботи
чомеа даст медиҳад, талқин кардани
ин ҳақиқати бебаҳс шарт аст.

Мубаллиғи сулҳу дӯстӣ

чанд моҳи гузашта доир ба рӯзгор ва осори шоир даҳҳо ҳамоши илмӣ, конференсия ва ҷорабинҳои мактабӣ гузаронида шуданд. Дар замони мо дар мисоли зиндагинамаи шоир ва фаъолияти адабӣ ва ҷамъияти мавсӯф тарбия карданӣ насли наврас бисёр муҳим аст. Ҳар як шеъри шоир инфодакунандӣ эҳсоси поки дили орзупарварӣ ўст, ки хондану азбар кардани он ҷаҳони маънавиётӣ хонандагонро ғанитар мекунад.

Мавзӯъҳои сулҳу дӯстӣ ҷавҳари эҷодӣ ўст дар Турсунзодаро ташкил медиҳанд. Азбаски замони мо даврони зиддиятҳои гуногуни сиёсӣ ва иҷтимоӣ аст, тарғиб кардани сулҳу дӯстӣ барои суботу оромии ҷаҳон ниҳоят муҳим мебошад. Силсила шеърҳои «Ман аз Шарқи озод», «Қиссаи Ҳиндустон» ва дostoni «Ҷони ширин» лабрез аз афкори сулҳпарваронаю дӯstxоҳона аст:

Мо сафар дорем бо амири Ватан,
Бо супорииҳои ҳалқи хештанд.

Зеро пайравони Аҳриман ҳеч гоҳ аз ғитнаангезиву мочароҷӯй даст намекашанд. Ҷангҳои дар давлатҳои Сурға, Ирок, Ливия, Фаластин, Афғонистон, Яман шудаистода натиҷаи пиндори сиёҳ ва нағси шуми заҳҳоҳоздагон аст.

Калимаҳои Сулҳу дӯстӣ сипари орзуҳои инсонӣ ва гулистони

зиндагониянд. Саодати фарзанди одам ҳам ба ин ду вобаста аст.

Устод Турсунзода ҳимоя карданӣ дастовардҳои фарҳанги умумиинсониро фарз медонад, зоро ягона неъмате, ки метавонад инсониятро неру баҳшад, фарҳанги асил аст; ҳамон фарҳанге, ки бо сулҳу дӯстӣ гирҳо хӯрдааст, ҳамон фарҳанге, ки сабаби баҳои башарият шудааст:

Менависам ман суруди сулҳро бо
хуни дил,

Бо тапиданҳои беорому рӯзағузни
дил.

То яроқи тез гардида ба дасти
дӯстон,

Ҷангҷӯёнро қунад шармандаи рӯи
ҷаҳон.

Дастовардҳои сийоли замони соли соҳибистиклой ҳар як шаҳрванди ҷумҳуриро водор мекунад, ки зирақу ҳушӯр ва бедордил бошад. Ҳусусан, мо, омӯзгорон, дар тарғиби ғояҳои ватанпарварона ва сулҳу дӯстӣ бояд намунаи ибрati дигарон бошем. Дар ин роҳ ашъори дилнишини устод Турсунзода ҳамнағасу илҳомбахши мост. Сулҳу амният сабаб шуд, ки мо Ватан обод кардем, Рӯзун соҳтем, нақбоҳи замонавӣ қанда, минтаҳои гуногуни ҷумҳуриро ба ҳамдигар пайвастем.

Дар ин комёбихо ашъори оташин ва оламгири устод Мирзо Турсунзода илҳомбахши ҳадоятгари мо буд.

Ойимгул КУРБОНОВА,
омӯзгори МТМУ №82,
ноҳияи Сино

► МАКТАБ-ИНТЕРНАТ

Қӯдакони маъюб парасторӣ мешаванд

Мактаб-интернати ёриасони №1-и шаҳри Қӯлоб дар деҳаи Лагмони Ҷамоати деҳоти Қӯлоб ҷойгир буда, соли 1960 ҳамчун мактаб-интернати таҳсилоти умумӣ барои қӯдакони беларастор ва оилаҳои камбизоато таъсис ёфтааст. Муассисаи мазкур соли 1969 бо қарори Вазорати мавриди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мактаб-интернати ёриасон табдил дода шуда, барои ҷалби ҳонандагони фикран қафомонда аз оилаҳои ятиму белarastor ва камбизоати монтакаи Қӯлоб пешбинӣ шудааст. Муассиса аз бинои асосии дуошёнаи дорои 14 синффони таълимӣ, хобгоҳи замонавӣ барои 135 нафар тарбиятгиранда ва 5 устоҳонаи таълимӣ иборат буда, ошҳона барои 135 нафар, варзишгоҳ ва ҳаммом иборат мебошад. Мактаб-интернати ёриасон тибқи Оинномаи худ таълиму тарбияи қӯдакону на-

врасони фикрану ҷисманӣ нӯқсандорро аз рӯи барномаи махсуси таълимоти қасбӣ - меҳнатӣ ва раҳнамои қасбӣ оид ба азҳуд намудани ихтисос барои қӯдакони фикран қафомонда ба роҳ мондааст. Дар мактаб-интернати қӯдакони аз ҷиҳати қобилияти фикрию ҷисмонӣ заифи синни 7-16-и монтакаи Қӯлоб бо тавсия ва хулоҳои комиссияи тиббӣ ба таълиму тарбия аз рӯи барномаи махсуси таълимӣ фаро гирифта мешаванд. Тавре ки директори мактаб-интернат Сурайё Бадаргаев, ки аз соли 2019 то имрӯз сарварии ин парваришгоҳро ба уҳда дорад, мегӯяд, дар соли ҳониши 2020-2021 150 нафар тарбиятгиранда аз шаҳру ноҳияҳои монтакаи Қӯлоб дар 11 гурӯҳ фаро гирифта шудаанд, ки ба онҳо 55 нафар омӯзгору мураббия таълиму тарбия медиҳанд. Дар мактаб-интернат аз синфи 5 сар карда, ҳонандагон дар ҳар як синф бо

заргорӯҳо чудо шуда, қасбҳои пойафзодӯзӣ ва дурдегариро меомӯзанд. Заминаи моддӣ-техникии мактаб-интернат ба таълими имрӯзai таълимӣ ҷаҳони таълими бо таҷхизоти навин дар ихтиёри ҳонандагон мебошад. Бо маблаги як миллиону 400 ҳазор сомонӣ аз тарафи Дириксияи соҳимонии Дастиҳои иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мактаб-интернат аз таъмири пурра бароварда шуд. Соли даҳум аст, ки муассисаи мазкуро ҶСШК «Барқи тоҷик» тибқи дастуру супориши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сарпарастӣ мекунад. Ширкати мазкур дар арафаи ҷаҳонӣ таълими тарбиятгирандагони мактаб-интернатро бо маводи ғизӣ, сару либоси мактабӣ ва ашёи ҳониши таъмин мекунад. Дар арафаи ҷаҳонӣ 30-солагии Истиқлoli давлатии

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

митай кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳмонзода Абдулло Қурбоналий, намояндаи Мақомоти иҷроияи ҳокимиyatи давлатии вилояти Суғд, сардори раёсати кор бо ҷавонон ва варзиши вилоят Каримзода Мирзоқосим ва раси ноҳияи Деваштич Ашӯралӣ Ҷалилзода иштирок ва суханронӣ

намуданд.

Бояд қайд намуд, ки маблаги умумии бино 786 ҳазор сомонӣ буда, соҳибкорони маҳалӣ Тӯйчи Абдуллоев, Зуҳриддин Ҷамолов, Ойбек Отаҷонов, Нуриддин Алимов дар бунёди муассиса саҳм гузштанд.

Маратҷон ҶАББОРОВ,
ноҳияи Деваштич

Ифтитоҳи синфҳонаҳои иловагӣ дар деҳаи Зарнисор

Дар назди муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №3, деҳаи Зарнисори ноҳияи Деваштич 5 синфҳонаи иловагӣ барои 120 нафар ҳонанда соҳтаву мавриди истифода қарор дода шуд.

Дар ифтитоҳи синфҳонаи иловагӣ намояндаи ваколатдори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ноҳияи Деваштич, раиси Ку-

15 сенябр дар Душанбе ҷаласаи муштараки Шӯрои ВКХ, Шӯрои ВМ ва Кумитаи котибони шӯроҳои амнияти СААД доир шуд.

► ДОРУХОНАИ ТАБИАТ

Кавар

Дар ноҳияи Ванҷ дарахту бутта, гиёҳу рустаниҳои бешумор, аз қабили кавар, ҳазориспанӣ, зира, ҷойкаҷак, хӯҷ, ширинбия, паплаг, коснӣ, пудина, шулҳа, ангат, забони гов, раҳдавак, бобуна, зепол, бӯи модарон ... мерӯянд. Дар замонҳои қадим, вақте ки одамон ба қасалиҳои гуногун гирифтор мешуданд, табибони ҳалқӣ баҳри муолиҷаашон танҳо аз рустани ва гиёҳҳо истифода мебурданд.

Аз гуфтаҳои бузургони олами тиб ва табиатшиносӣ маълум мегардад, ки бисёр намудҳои рустани ва гиёҳҳо ҳусусияти шифобахши доранд.

Кавар зиёда аз 45 ҷинс ва 80 намуд дорад. Ду ҷинсаш дар кишвари мо мерӯяд. Ин доруғиёҳро кабар, қуабарак, қабара, қамарак, арманка, бодиринги чайра, гули қурбокқа, ҷайрабодиринг низ ном мебаранд. Меваи кавар зиёда аз 18 фоиз сафеда, 36 фоиз равған, то 32 фоиз рутин, 27 фоиз йод ва дигар маддаҳо дорад. Ҳамчунин, гиёҳи кавар аз элементҳои кимиёвии карбон, гидроген, оксиген, магнӣ, оҳан,

калтсий бой аст. Донишмандони соҳаҳои табиатшиносӣ ва тиб сабит кардаанд, ки кавар ба зиёда аз 80 беморӣ дармон мебаҳшад. Дар замонҳои қадим табибони ҳалқӣ рустани каварро барои табобати шахсони гирифтори бемории фалач, дарди сару дандон, устувор намудуни кори рагу мушакҳо, инчунин, пойдард, бугумдарду миёндард, зардпарвину заҳми меъда истифода мебурданд ва ҳоло ҳам истифода мебаранд. Ман ҳамчун омӯзгори табиатшиносӣ бо собиқан беш аз ҷилсола ба шогирдонам гӯшзад менамоям, ки тамоми Вилояти Муҳтори Кӯҳистони Бадаҳшон, аз ҷумла, ноҳияи Ванҷ доруҳонан нодиртарини табиии на танҳо Тоҷикистон, балки ҷаҳон мебошад. Солҳои зиёдест, ки гиёҳшиносон ва умуман, табиатшиносони ванҷӣ, (аксарапон омӯзгорони химия, биология, география ва табиатшиносӣ) аз рустани ва гиёҳҳои водиҳои Ванҷ боло, Язгулом ва Вотхуд доруворӣ тайёр мекунанд. Онҳо бо ин амал шогирдони мактабхонашонро, ки ба олами рангини табиати ин диёри пурғонҷ шавқу ҳаваси зиёде доранд, ба ин пеша дилгарӣ месозанд. Ҳонандай мактаби мо Шифои Кобулӣ аз рустани кавар ҷаҳони намуди доруҷӣ мекунад ва ба дардмандон ройгон пешкаш менамояд. Ӯ гули ношукуфтаи ин гиёҳро ҷӯшонида, шахсони ба гулӯдард мубталоро дармон менамояд. Аз меваи кавар мураббо тайёр мекунад, малҳами онро ба беморони гирифтори қасалии бавосир (геморрой) тавсия медиҳад. Шахсони мубталои тарбод ва зардпарвинро оби ҷӯшонидаи кавар менӯшонад. Ин шогирди табиатдӯстони пӯсти бехи каварро тарошида, барои дур кардани додги рӯй ва меваи ҳушки онро барои ғавонбахши бадан ба гизо омехта намуданро тавсия медиҳад. Ҳамчунин, меваи сурхшудаву кафиди ин гиёҳи нодирро барои афтонидон санги гурда истифода мебарад. Ба дардмандон мифаҳонад, ки кавар мазаи тунду талҳдорад, аз ин рӯ, онро намак карда, дар сирко оmezанд ва агар асал бошад, бо асал омехта истифода баранд.

Шифои Кобулӣ ба мукобили бемории сироятии Кovid-19 ҷондӣ амали муғидро ба ҷо меорад. Вай ба омӯзгорону ҳонандагон ва инчунин, ҳамдехаҳо тавсия медиҳад, ки мева, реш, поя, баргу гули рустани каварро ҷамъ карда, ҳам ҳушк ва ҳам тараҷро дар тағораи об андоҳта, обозӣ кунанд. Барои тоза ва тамиз кардани манзилҳои истиқоматӣ, инчунин, синфҳонаҳо сару либос оби қавари ҷӯшонида хеле муғид аст. Шахсони ба гулӯдард гирифторро мебояд, ки даҳону гулӯшонро бо оби қавар гаргара намоянд. Ин ҳонандай босалика бо боварӣ мегӯяд, ки барои табобати ҷаҳони беморӣ аз рустани кавар доруворӣ тайёр карда метавонад.

Азизхоним ДОДИХУДОЕВА,
омӯзгори биологиии МТМУ
№16-и ноҳияи Ванҷ

► ТАҲЛИЛ

Истиқлол ва «Омӯзгор»

(Охириаш. Аввалиш
дар шумори гузашта)

Бояд гуфт, ки дар давраи Шӯравӣ барон ҳамаи нашрияҳо як шиор хос буд: «Пролетаҳои ҳамаи мамлакатҳо як шавед». Бо соҳибиистиклол шудани Чумхурии Тоҷикистон шиори мазкур аз байн рафта, имконият фароҳам омад, ки ҳар як нашрия вобаста ба вазифа, мақсаду маром ва ғояи асосиву арзишҳои миллӣ шиопри худро дошта бошанд. Дар ин иртибот аввалин маротиба соли 1993 ҳайати эҷодии «Омӯзгор» вобаста ба мундариҷаи нашрия мисраи машҳури Саъдии Шерозӣ «Сүхбати ҷонтарвар аст сүхбати омӯзгор»-ро ҳамчун шиор интиҳоб кардааст. Соли 2004 нашрия ба байти «Ҳар киро устод набвад, кор бар бунёд нест, Ҳар раҳи маънӣ рафиқе бехтар аз устод нест»-ро шиори худ қарор дод. Соли 2012 бошад, «Омӯзгор» шиори худро ба байти «Беҳин фарди ҷаҳон омӯзгор аст, Аз ў сарсабзу ҳуррам рӯзгор аст» иваз кардааст, ки нисбат ба байти аввал равону мушаххастар мебошад. Дигар навғоние, ки дар нашрия «Омӯзгор» рӯйи кор омадааст, инъикоси мундариҷаи ҳар як шумора дар саҳифаи аввал дар шакли пешхабар (унвони мақолаҳои асосӣ бо нишон додани саҳифа), ихтисос додани саҳифаҳои 2 ва 3 барои чопи навғониҳои соҳаи маориф мебошад, ки аз истиғфодиа омиљҳои қасбии замонавӣ, ки ба ҳар як рӯзнома хос аст, дарак медидҳад.

Аз таҳлилу баррасии бастаҳои солҳои 2005-2015-и нашрияи «Омӯзгор» бармеояд, ки ҳайати эҷодӣ ва техникии нашрия пайваста дар такмил додани мазмуну мундариҷаи он буда, дар ороиш саҳифабандӣ, бехтар соҳтани шакл ва мувоғиқ гардонидани он ба қасбияти рӯзноманигорӣ кӯшиш ба ҳарҷ додаанд. Аз ҷумла, аз оғози соли 2014 ҳар як саҳифаи нашрия дар алоҳидагӣ номгузорӣ («Таълим», «Методика», «Гарбия», «Таҳсилоти томактабӣ», «Таҳсилоти иловагӣ», «Таҳсилоти қасбӣ», «Мактабҳои олий», «Илм ва иноватсия», «Муշвовара», «Ислоҳот») шудаааст, ки то андозае ба соҳтори низоми соҳаи маориф ва илм мувоғиқ мебошад. Тағйироти дигар ин аст, ки ҳар як матлаб ё навишта зери рубрикаи алоҳида дарҷ шуда, саҳифа дар қисмати боло бо шоҳбайти аз намояндагони адабиети классикуи мусоири тоҷик, панду андарҳои мутафаккирони ҷаҳон оро ёфтаанд. Дар қисмати поёни саҳифаҳои ҳабарҳои оҳирин, ки ба соҳаи маориф ва илм иртибот доранд, дар шакли ҳроҳника оварда мешавад. Гузаштани рубрика ба ҳар як навишта дар «Омӯзгор» ба он далолат мекунад, ки мавзӯъҳои баррасишаҳана дар соҳаи маориф сол ба сол зиёд шудаанд. Ва дигар ин ки чопи мақолаҳои муаллифони беруна, яъне омӯзгорону мутахассисони соҳа ба маротиб зиёд гардидашт. Мактабшиноси варзида Ҳабиб Искандаров дар ин маврид менависад: «Ҳафтагономаро мунтазам варақ мезанам... Баъзе мақолаҳо, хусусан, маводи му-

аллифонеро, ки аз Панҷакент, Айнӣ, Гонҷӣ, Маҷтоҳо, Шӯрообод, Мӯъминобод, Ҳурсон, Ҷоҳтар ва шаҳри Ҷуҷандӣ менависанд, бисёр мазмуни баланд дошта, аз донишу масъулияти баланди соҳибонашон дарак медидҳанд... Аз 40 мақолаи ҳурду бузург дар як шумори (№28, аз 13.04.2012) 24-тоҷиширо муаллимон навиштаанд. Аз нигоҳи ман, ин муваффакияти қалон аст» (Искандаров, Ҳ. Рӯзномае, ки муҳаббат ба он бехудуд аст // Ҳикмати рӯзгор / / Ҳ. Искандаров. – Ҳуҷанд: ЭР-граф. – 2018. – С. 477).

Ба андешаи академик Абдуҷаббор Раҳмонзода, «Интишор ва тавзехи нақшҳои ба ҷониши мундариҷаи таълимӣ, пешниҳоди тавсияҳои методӣ, тарғиби таҷрибаи пешқадам, ташрехи навғониҳои илми педагогика ва улуми дигар, баррасии қитобҳои дарсӣ ва илмию методӣ аз баҳшҳои дигари муҳимму манфиатбахши фаъолияти ҳафтагонома мебошад. «Омӯзгор» дар такмили ихтисоси аҳли маориф ҳамасола тавассути мақолаҳои бунёдиву пурмуҳтавояш кореро иҷро мекунад, ки аслан, баробар бо фаъолияти як донишкада аст» (Раҳмонов, А. Минбари бонуғузи омӯзгорон / А. Раҳмонов // Омӯзгор. – 2012. – 12 оқтабр).

Ба таври умумӣ метавон мавзӯъу мундариҷаи ва мактаби санасиҳои баррасишаҳана дар нашрияро ба ду бахши асосӣ ҷудо кард. Бахши аввал: масъалаҳои сиёсати иҷтимоӣ давлат дар соҳаи маориф: Паёму шодбошӣ ва суханрониҳои Президенти Чумхурии Тоҷикистон, мұхтарам Эмомали Рахмон ба муносибати санасиҳои таъриҳӣ, ҷанҳои миллӣ, ифтитоҳи муассисаҳои нави таълимӣ, воҳӯриву мулоқотҳои Сарвари давлат бо аҳли маорифи қишвар ва ҳамчунин, ҷаҳони амалишавии стратегияи нақшаву барномаҳои давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм.

Ба бахши дуюм масъалаҳои бехтар гардонидани шароити таълимӣ, ёрии методӣ, табодули таҷriбаи ибратбахши, такмили ихтисоси омӯзгорон, сифати қитобҳои дарсӣ, роҳҳои саҳаронӣ гардонидани дарс ҳамчун махаки сифати таълимӣ, корбуруди усуҳои ғаъълии таълимӣ, алоқамандии илму таълимӣ, масъалаҳои ислоҳот дар низоми соҳаи маориф, фаъолияти муассисаҳои томактабӣ ва таҳсилоти иловагӣ, муарриғии устодон, уғуқҳои илм, ба ҳусус, вазъи таълими фанҳои табии-риёзӣ ва дакик, дастовардҳои ҳонандагону донишҷӯёни муассисаҳои таълимӣ дар олимпиадаҳои ҷумҳuriyati ва байналмилалӣ, иштирок ва саҳмгузорӣ дар маърракаҳои умумiҷumhuriyati ва таҷribaи таълимӣ дар ҷаҳони Ҳафтагономаро мунтазам варақ мезанам... Баъзе мақолаҳо, хусусан, маводи му-

соҳаи маорифи қишвар нақш мегузорад, балки дар нишон додани камбуҷидо ва норасоиҳои соҳа низ саҳм дорад, ки ин аз рисолати қасбии ҳайати эҷодии нашрия дарак медидҳад. Ва дигар ин ки ҷунин тарзи коргузорӣ ба гоноватмандии мундариҷаи нашрия ва ё хонданибоб шудани он мусоидат мекунад. Барои собит кардани ин андешаи навиштаҳои С. И. Каримов «Дар илм ҳила ҳудғиребист ё кӯргиреҳои имтиҳонҳои қабул» (1994, 4 оқтабр), З. Алифбеков «Тӯҳмату

кормандони нашрияи «Омӯзгор» мебошанд.

Муаллифони дигари нашрия омӯзгорон ва мутахассисоне мебошанд, ки дар муассисаҳои таълимӣ кору фаъолият донданд ва тавассути навиштаҳои таҳлили тақиҷӣ дар баррасии барномаҳои таълимӣ ва ҳар китобҳои дарсӣ саҳм мегузоранд. Ба ҳайси намуна метавон навиштаҳои Махмуд Меликов, Ҳасан Ҷӯстзода «Ҳақро бигӯ, агарчи талҳ бошад» (оид ба мактаби Ҳ. Ҷӯстзода) ҳар китобҳои дарсӣ саҳм мегузоранд. Ба ҳайси намуна метавон навиштаҳои С. И. Каримов «Дар илм ҳила ҳудғиребист ё кӯргиреҳои имтиҳонҳои қабул» (1994, 4 оқтабр), З. Алифбеков «Тӯҳмату

оид ба ҳатоҳои саволҳои тести ҳатми синфи 9, аз фани география, 2014, 6 июн), Қ. Мамадалибеков «Фикрҳои парёшон ва хонандагони ҳайрон – 2» (оид ба камбуҷидои китоби дарсии «Географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии ҷаҳон» барои синфи 9, 2014, 12 септембр)-ро номбар кард.

Мавриди зикр аст, ки баъзе аз мақолаҳои таҳлили тақиҷӣ дечавабод намондаанд ва зери рубриқаи «Акси садо», «Ба «Омӯзгор» ҷавоб омад» ва «Вокуниш» дарҷ шудаанд. Барои далени фикр намунае аз онҳоро овардан мумкин аст: М. Лутфуллоев «Таълими ҳамгиро ҳамин аст» (2006, 30 июн, ҷавоб ба мақолаи М. Азимов, муаллими мактаби №8-и ноҳияи Шӯрообод), А. Қодиров, раиси гурӯҳи коршиносони фанини биологии Вазорати маориф «Ба ҷониши китоби нав омода ҳастем» (2008, 15 феврал, ҷавоб ба мақолаи А. Ҷавдатов, М. Рустам «Магар мо бехунарем», С. Қодирӣ, Ф. Нормурод «Оре «физика, 7» сейғи фулодиро шино дода метавонад» (2008, 21 ноябр, посух ба мақолаи Ҳ. Саъдуллоҳзода «Сейғи фулодиро дар об намегӯтад», М. Заробеков «Истебъод «ғайриконкурсӣ» намешавад» (2009, 20 феврал, дар ҳошияни мақолаи А. Муродӣ «Бенизомӣ бар асари низомнома», Ш. Гуламадшоев «Қазоват саҳл набувад» (2009, 3 июл, посух ба мақолаи С. Исҳандаров «Ректор тарки вазифа кард», Ю. Яъқубов «Ҳатоҳои китоб бо айни нашриётанд» (2010, 26 ноябр, ҷавоб ба мақолаи С. Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?», М. Маонӣ, С. Ҷавдатзода «Оре, дарҳафт мепазад?» (2011, 1 апрел, вокуниш ба мақолаи И. Зарифӣ «Оё дарҳафт мепазад», М. Бобоева «Тадбирҳои самара-бахш» (2014, 21 феврал, вокуниш ба мақолаи «Вакт рафт, нақд рафт»).

Чопи осори бадеъ низ дар нашрияи «Омӯзгор» мавқеи махсус дорад. Аз соли 2011 саҳифаи 15-и нашрия бо номҳои «Эҷод», «Гулистони сухан», «Гулбоги адаб» барои инъикоси осори адабӣ иҳтинос дода шудааст. Дар саҳифаи мазкур навиштаҳои омӯзгорони эҷодкор аз қабили шеъру тарона, эссеу ҳикоя ва новелла ба табъ мерасанд.

Яке аз масъалаҳои муҳим, ки дар таълимӣ адабӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнai ӯмумӣ, ҳамчунин, дар факултаҳои филологияи муассисаҳои таҳсилоти миёнai ва олии қасбӣ барои устодон пеш меояд, донистани усули таҳлили тағсир ва шарҳи қаломи бадеъ, алалхусус, шеър аст. Махз ба ин максад нашрияи «Омӯзгор» озмуни «Тағсирӣ се байт»-и Ҳофизи Шерозӣ (2013), тағсирӣ газали Сайиди Насафӣ «Гардиши айём ...» (2014) ва тағсирӣ газали Абулқосим Лоҳутӣ «Аё сайдӣ, шарме кун ...»-ро эълон намуд, ки муаллимони зиёди забон ва адабӣ тоҷики муассисаҳои таҳсилоти миёнai ӯмумӣ ва устодони коллеку донишкада варзишада.

риҳи сиёсӣ» дар мактабҳои олий, 1996, 26 июл), Шоҳназар Бақеев «Аз Ҳилолӣ партизан соҳтаанд!» (оид ба китоби дарсии «Адабӣ-ти тоҷик» барои синфи 5, 2002, 11 январ), Юсуфи Ақбарзод, Бадриддин Максудов «Таълими забони тоҷикӣ дар макотиби олий чӣ сон бошад?» (2002, 11 январ), Ҷавонӣ Ҳамидзода «Мушкилоти таълими Ҳар барои ҷонӣ ӯзғонӣ» (2002, 11 январ), Ҳадиҷа Ҷӯстзода «Мушкилоти таълими адабӣ» (2006, 9 июн), Ҷӯстзода «Пургалаттарин китоби сол» (чанд нукта дар ҳошияни «Қомуси Донишгоҳи миллӣ», Ҷуҷандӣ, 2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба сифати китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?», Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоби дарсии «Забони модарӣ» барои синфи 3, 2010, 30 июл), Рахимҷон Машарифов «Эрдҳоро масъулии мураттибони Барномаи адабӣ-ти тоҷик, 2010, 8 оқтабр), Садбарг Салимова «Дингак чӣ маъно дорад?» (2007, «Деваштиҷ», 260 соҳифа, 2007, 21 декабр), Ҳикмати Тилло «Китоб ҳуб, муаллим чӣ?» (оид ба китоб

данд ва намунаи беҳтарини тафсирни онҳо ба нашр расиданд. Ҷараёни озмунҳои мазкур собит намудааст, ки дар муассисаҳои таълимӣ устодоне ҳастанд, ки шеъри баландро бо тамоми нозукиҳояш дарк мекунанд. Минбаъд низ нашрия озмунҳои гуногунро вобаста ба ҷашнҳои таърихиву миллӣ роҳандозӣ кардааст ва таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки доир намудани чунин озмунҳо манфиатбахшанд. Якум, робитаи нашрияро бо хонандагон тақвият бахшидааст. Дуюм, ба ҳавасмандии омӯзгорон дар навиштани мақола, очерк, лавҳа, мусоҳиба, шеър, тарона, суруд таъсир расонидаанд. Сеюм, чопи навиштаҳои озмунӣ ба ғановатманду рангоранг шудани мундариҷаи нашрия мусоидат кардааст.

Барои такмили мазмун ва мундариҷаи «Омӯзгор» ҳайати ҷодии нашрия вобаста ба муҳокимаву баррасии мавзӯъҳои рӯз мизҳои мудавваро созмон додаанд. Ба андешаи инҷониб, ибтикороти «Омӯзгор» дар ин самт қобили дастгирӣ мебошад, зеро проблемаҳои ҷойдоштаро бо иштироки мутахассисону коршинонсон ва олимони соҳаи мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додан ва роҳҳои рафъи камбуҷихоро нишон додан ба рушду пешрафти соҳаи маориф мусоидат мекунад. Мавзӯъҳои мизҳои мудаввар дар «Омӯзгор» гуногунанд, ба ҳайси мисол намунае аз онҳоро номбар кардан мувоғики мақсад аст: «Суҳан санҷида бояд дарҷ кардан» (оид ба риояи имло ва фасоҳати забон дар ҳафтномаи «Омӯзгор». – 2008. – 4 январ), «Иқдоми навманфиатовар аст» (оид ба низоми таътил дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, 2010, 19 ноябр), «Монеаҳо ҳалшавандаанд, танҳо ҳамbastagӣ мебояд» (оид ба тарбияи ватандӯстӣ, шароити таълими фанни омодагии дифои ҳарбӣ ва ҷароҷаронон аз хизмати ҳарбӣ саркашӣ мекунанд, 2010, 3 декабр), «Чун сари кори ту бо кӯдак фитод...» (оид ба мушкилот ва пешравии муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ, 2011, 28 октябр), «Маблаг: эҳтиёти он, эҳтиёҷ ба он» (оид ба натиҷаҳои гузаштани муассисаҳои таълимиӣ ба маблағгузории сарикасӣ, 2011, 11 ноябр), «Фасод: воқеият дар соҳаи маориф» (2012, 3 феврал), «Нашрия ва муштарӣ: баҳсе, ки аз вазъ бармеояд» (оид ба робитаи алоқамандони соҳа ба нашрияҳои соҳавӣ: ҳафтномаи «Омӯзгор», мачаллаҳои «Маърифати омӯзгор», «Маорифи Тоҷикистон» ва «Русский язык в школах Таджикистана», 2014, 24 январ), «Такмили ихтинос: мушкилот ва дурнамо» (2014, 3 октябр).

Аз баррасии ин обзори умумӣ бармеояд, ки доираи мавзӯҳои нашрияи «Омӯзгор» веъсӣ ва домандор аст. Мундариҷаи он дар давраи соҳибистиклолии Тоҷикистон сол ба сол фароригир гардида, то андоzaе тамоми пахлуҳои соҳаро дар бар гирифтааст. Ба андешаи муҳаккқи М. Муродов, «... метавон гуфт, ки «Омӯзгор» минбари истехкомбахшандай сабакҳои қасбӣ, эҷодӣ ва зиндагии ҳар як зиёни қишивар, алалхусус, муаллимон мебошад, ки маҳз бо шарофати саҳмгузории ҳайати эҷодии он шакл гирифтааст» (Муродӣ, М. Мактаби таҷрибаандӯй / М. Муродӣ // Омӯзгор. – 2012. – 12 октябр). Ин аз он гувоҳӣ медиҳад, ки аҳли қалами нашрия ҳамеша дар ҳаракат ва талоши он ҳастанд, ки талаботи хонандагон – зиёйён ва аҳли илму маорифи қишиварро бо навиштаҳои ҷолибу ҳонданӣ қонеъ гардонанд.

*Ноишиш НУРАЛИЗОДА,
«Омӯзгор»*

ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Аҳли кӯдакистони №17 - «Лола»-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе мекӯшанд, ки дар муасиса беҳтарин шароитро фароҳам оварда, кӯдаконро дар рӯҳияи меҳрубонию зебоипарастӣ, дӯстии рафоқат, эҳтиром гузоштан ба муқаддасоти миллӣ ва бузургону ҳамсолон ба камолрасонанд.

Мудири қўдакистон
Хусния Кўчарзода
иброз дошт, ки муассиса фанъолияти пурбор дошта, бадастовардҳои зиёде ноил гардидааст. Соли гузашта мураббии гурӯҳи дуюми хурд Фарангис Шарифова дар даврҳои дохилимуассисавӣ, нохиявӣ ва шаҳрии озмуни «Мураббии соли Тоҷикистон-2020» ширкат варзида, пирӯзӣ бадаст овард. Ҳамчунин, соли 2018 тарбиятгоҳ дар озмунни «Бехтарин қўдакистони сол» сазовори ҷойи аввали дониста шуд. Ҷиҳати баланд бардоштани савияни дониш ва сатҳи касбии мураббиён рӯзҳои шанбеи ҳар хафта «Рӯзи методӣ» таъиин гардидааст, ки дар он мураббиён А. Холикова, А. Абдуллоева, Ф. Бобоҷонова бо маърӯзаҳои пурмуҳтаво баромад мекунанд. Самти назорати дохилимуассисавӣ хеле хубба роҳ монда шуда, ҳамарӯза нақшаҳои кории мураббиён ва ҷараёни машгулиятҳояшон санчида мешаванд.

Кӯдакистони аз ду бинои дуошёна иборат буда, тамоми

АДАБИЁТ ВА ҲАЁТ

Ҳиссае аз қиссаҳои диловарон

Як силсила асархой бадеи замони истиқлол мавзузъҳои инъико-су бо兹тоби таърихи пуритихори ҳалки тоҷик, қаҳрамонию диловарии муборизони роҳи озодӣ ва истиқлолиятҳоҳӣ, ҳамчунин, таҳлилу таҳқики бадеи ҷанги доҳилий дар кишвар ва таҳқими сулҳу субот ва ваҳдати сартосаӣ дар чумхуриро дар бар гираифта, образи қаҳрамонони созандо шучӯз аз тарафи адидон ба таври барҷаста оғарида шудаанд. Ҳидмати нависандай соҳибатариба истеъодоманд Абулагиффори Парғав дар ин росто на-

бо танзу зарофати нозук масоили доти рӯз – фаъолияти олимону муҳаққиқон ва таълифи мақолаис рисолаҳои илмӣ мавриди тасвири домандори нависанда қароргирифтааст. Қаҳрамони ҳикоя чавонеест ташнии илму пажӯҳиш, аммо баҳри ба нашр расондани мақолаи таҳқиқотие хуни дил мешавад, зеро ҷандин академику профессор бар ивази кумаку дастгирӣ ў, манфиати хешро муқаддам шумурда, пешниҳод мекунанд, кидар мақолаи иншонамудааш имзоӣ а онҳо низ гузошта шавад. Анҷоми ҳикоя хелене, ҷолиб ва омӯзандо аст.

Ҳикояҳои «Ман дигар рафтор мекардам», «Мехри фарзанд ва модари ў», «Бархез, ки вакти рафтган шуд» ва «Хушбин» ба масоили ахлоқи ҳамзамонон бахшида шуда, бо лаҳзаҳои мураккаб ва низоъҳои тунду тези худ таваҷҷуҳи хонандаро ба худ ҷалб менамоянд. Дар ин ра-диф романи «Ваҳшонзамин», ки ҳаёту фаъолияти меҳнаткашони деҳотро дар замони Шӯравӣ ба риштаи тасвир кашидааст, ибратомӯз ва шавқовар мебошад. Яке аз қиссаҳои ҷолиби ҷозиби нависандагӣ «Шаҳрнишинони деҳотӣ» ба шумор меравад, ки мавзуи рушди деҳотӣ сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумиро дар бар гирифтааст. Қиссаро мутолиа карда, хонандатамомии рузу рамзи зиндагии мардуми деҳотро, ки инҳашаҳнишин шудаанд, ба ҳубӣ пай мебарад. Дар китоби «Илм фидой меҳоҳад», инчунин, эссеи «Ҳақталаҳ», ки зиндагию муборизаҳои Қаҳрамони Тоҷикистон, марди адолатҳоҳу до-рои эҳсоси баланди миллӣ Нусратулло Махсум-ро ба таври бадей тасвир намудааст, ҷой гирифтааст.

Шодӣ РАҶАБЗОД, «Омӯзгор»

Абдугаффори ПАРТА

ИЛМ ФИДОЙ
МЕХОҲАД

су бозбои таърихи турифтиҳори ҳалқи тоҷик, қаҳрамонию диловарии муборизони роҳи озодӣ ва истиқлолиятҳоҳӣ, ҳамчунин, таҳлилу таҳкики бадеии ҷангӣ дохилий дар кишвар ва таҳкими сулҳу субот ва ваҳдати сартосаӣ дар чумхуриро дар барги гирифта, образи қаҳрамонони созандо шӯчӯз аз тарафи адабон ба таври барҷаста оғарида шудаанд. Ҳидмати нависандай соҳибтаҷрибаю истеъоддманд Абдуғаффори Парғав дар ин росто на-заррас буда, вай дар оғаридани ҳикоёту қисса ва романҳои ҷолибу хонданӣ дар мавзӯҳоҳо қи марбут ба ҳаёту заҳмати мардум дар солҳоҳо соҳиби таҷқолӣ мебошад, саҳми қалон гузаштааст. Бахусус, романи «Иёр» дар равшану бармalo соҳтани решаҳои маҳуфу муаммоба рангези зуҳури ҷангӣ шаҳрвандӣ, заминаҳои тарҳрезишиудаи ба амал баровардани ин ҷангӣ ба мучиби боло гузаштани манғиатҳои шаҳсии гурӯҳии намояндагони аҳзобу ҳаракатҳои сиёсӣ аз арзишҳои миллию ҳувияту ормонҳои давлатдорӣ, ба майдон омадани дастаҳои силоҳноки гайриқонунӣ, қатлу күштор, зӯранӣ, ғасб намудани ҳукumat аз ҷониби иддае аз мансабҳоҳони хомтамаъ ҷойгоҳи арзандаро ишғол меқунад. Ҳамин тарзу шевави нигошири ҳунари нависандагии А. Парғав дар китоби тозаи нашри ў «Илм фидӣ меҳоҳад», ки аз чор баҳаш «Ҳикояҳо», «Қиссаҳои сайёр», роман ва қисса эссе таркиб ёфтааст, ба гунаи ҷаззобу рӯшана ба мушоҳида мерасад. Як ҳусусияти умдани нигоштаҳои нависандо он аст, ки вай ҳамнафасу ҳамқадами замон буда, қаҳрамонони асарҳои афроди дилогоҳу ҳакиқатҷӯ, адолатҳоҳо ва нисбат ба норасоию камбузҳоҳо дар ҷомеъ ҷойдошта оштинопазир ба шумор мераванд. Аз ҷумла, дар ҳикояи «Илм фидӣ меҳоҳад»

Базай хочагидорй ва модди-
ву техникии муассиса ба тала-
бот чавобгӯ буда, дохил ва бе-
руни биноҳо аз таъмири чорӣ
бароварда шуданд ва хучраву
роҳрӯҳо бо лавҳаю оvezахо
оро ёфтаанд. Чанде пеш аз
ҳисоби маблагҳои кӯдакистон
татхайи электронӣ, яҳдон, ком-
пьютер, принтер, телевизор (1
ададӣ), 4 адад кондитсионер,
2 адад қолин, 4 адад термекс,
мизу курсӣ барои 100 кӯдак,
2 адад ҷевони китоб, 2 адад
ҷевони либос, инчунин, 260
раҳти хоб ва барои 2 гурӯҳ
матрасҳои тиббӣ харидорӣ
шуданд.

Мудири кўдакистон Ҳусния Кўчарзода афзуд, ки ба пешвози 30-солаги Истиқлоли давлатии Ҷумҳурий Тоҷикистон корҳои ободониро вусъат бахшида-ем. Ҳар ҳафта рӯзҳои шанбе дар муассиса ва гирду атро-фи он шанбегии дастачамъӣ гузаронида, чўйборҳоро аз партовҳо тоза намуда, бехи ниҳолу дараҳтонро нарм мекунем ва гулу дараҳто-ни нав мешинонем. Миёни муассисаҳои таълимии нохия ҳар сол озмуни «Беҳтарин му-ассисаи таълимӣ» дар самти корҳои ободонӣ» гузаронида мешавад. Хушбахтона, соли 2020 кўдакистон №17-«Лола» дар ин озмун голиб омада, са-зорори ҷои якум гардид.

*Дилафруз ҚУРБОНӢ,
«Омӯзгор»*

ТАВАЦЧУХ

13.09.2021 дар шаҳри Душанбе маросими муҳргузории нишонаҳои давлатҳои аъзои Созмони хамкории Шанхай баҳшида ба 20-солагии таъсиси ин соғон баргузор гардид.

Маросими мазкур дар ҳошияи

Маросими мұхрғузории нишонақои давлатҳои аъзои СҲШ

20-солагии чаласаи Созмони ҳамкории Шанхай, ки соли равон Тоҷикистон раёсати онро бар зимма дорад, доир гардида, дар он иҷроқунандай вазифаи Ҳамоҳангсози миллии Чумхурии Тоҷикистон дар Созмони ҳамкории Шанхай Аҳмад Сайдмуродзода, муовини сардори Ҳадамоти алоқаи назди Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон Адолат Абдураҳмонзода, намояндагони Вазорати корроҳи ҳориҷӣ ва давлатҳои узви СХШ иштирок намуданд.

Зикр шуд, ки 8 сентябр дар ма-
росими бошукуҳи таҷили 30-со-
лагии Истиқлолияти давлатӣ
Асосгузори сулху вахдати миллӣ
- Пешвои миллат, Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам
Эмомалӣ Раҳмон, ки аз муасси-
сони ин созмони бонуфуз мебо-
шанд, аз чумла зикр карданد, ки
ин созмон 20 сол пеш барои хифзи
амнияти кишварҳо минтақа таъ-
сис ёфта буд. Бо мақсади дар
сатҳи баланд баргузор наму-
данни ҷаласаи 20-солагии СҲШ
Хукумати мамлакат супориш
дод, ки муҳр ва нишони ҷаҷими
ин ҷаласаи бонуфуз омода карда
шавад.

► ЧЕХРАХОИ МОНДАГОР

Таърихнигор

Дар мавзӯи таърих Ҳавашттан яке аз осонтарин ва душвортарин корҳост: осон аст чун шоҳидон ҳама даргузаштаанд ва нависанда дар тахайюл ва тасаввур озодӣ дорад; душвор аст аз ин ки бояд сабаби асосии воқеаҳоро дар торикиҳои табииати башар ва ҳаводиси гайри маълум пайдо қунад.

Устод Сотим Улуғзода шахсияти нотакор, боматонату иродатманд буда, бо истеъоди баланд ба ахли илму адаби тоҷик осори гаронбаҳоеро ба мерос гузаштааст.

Ин адаби бузург дар сафи равшанифироне, чун Аҳмади Донишу Садриддин Айнӣ ва Лоҳутӣ, дар радифи Ҷалол Иқромиу Мирзо Турсунзода, Раҳим Ҷалилу Мирсаид Миршакар ҳиштҳои аввалини адабиёти мусоирро гузаштааст.

Ӯ, ҳамчунин, мунаққид ва адабиётшинос, таърихнигор ва маърифатпарвари тавонову соҳибхӣрар буд.

Солҳои 50-уми асри бист давраи сифатан нав ба рои муҳити адабӣ ва хонандай тоҷик оғоз ёфт. Сотим Улуғзода чун пайрави устод Айнӣ ба тасвири бадеи таърихи пурфочиа миллат камари ҳиммат бастандӣ хеле зарур буд.

Ин мавзӯй дар он замон барои эҳи хотираи таърихӣ, ҳудшиносии миллӣ, бедории фарзандони фарзонаи миллат ва пайдо кардани эҳсоси ватандӯстӣ хеле зарур буд.

Устод Айнӣ поягузори мавзӯи таърихи миллат дар адабиёти давраи навини тоҷикон буд ва Сотим Улуғзода онро бо матонат идома бахшид ва садоқату эҳтиромашро ба таърих ва фарзандони ҷонниси миллиат нишон дод.

Муҳимтарин воқеаҳои таърихии охри асри XIX, ки дар сарзамини тоҷикон барои галабаи Инқилоби Октябр шароит тайёр карда буд, дар роҳими Улуғзода “Восеъ” инъикос ёфтааст.

Образи Восеъ яке аз нуктаҳои олии таҳаввули шахсият дар эҳодиёти адаб буда, куввату иқтидор ва шуқӯҳу азамати ҳалқ, матонату қатъият, ақлу ҳирад ва одамияти қаҳрамонро ифода кардааст. Дар романи “Фирдавсӣ” мӯҷазбâни Улуғзода боз ҳам васеътар дарк карда мешавад. Дар тасвирҳои барҷастаи лавҳаҳои ҳурд, мазмuni иҷтимоиву сиёсии замон ва муҳимтарин ҷиҳатҳои хислати инсон хеле мукаммал ифода ёфтааст.

Яке аз ҷунин лавҳаҳо “Ҳалқи ҳурд шинос!” ном дорад. Дар ин лавҳа нақл дар бораи профессори рус Михаил Степанович меравад, ки пиёда садҳо дехai тоҷикнишиниро гашта, дар бисёр кунҷу канорҳои кӯҳистон, ки пеш аз ӯ пои одами шаҳрӣ ба он ҷойҳо нарасидааст, саёҳати илмӣ кардааст.

Профессор ин амали ҳурд чунин шарҳ медиҳад:

“Ман ин корро аз ин сабаб кардаам ва мекунам, ки то имрӯз ҳеч касе аз тоҷикон ба ин кор машгул нашудааст ва ҳол он ки мову шумо вазифадор ҳастем, таърих, маданият ва расму одатҳои ҳалқро омӯзем. Оё гуфтан мумкин аст, ки шумо ҳалқи ҳудатонро ҳуб медонед? Дар беҳтарин сурат, шумо дехai ҳудатон ё якчанд дехаро ҳуб медонед. Лекин охир ҳалқи тоҷик на дар як деха ё якчанд деха, балки дар як қишивари қалон зиндагонӣ мекунад. Зиндагонии ин ҳалқ чӣ ғуна будааст. Вай имрӯз ҳам мисли бобоёни ҳуд зиндагонӣ мекунад ё таври дигар. Вай чӣ ғуна ҳунару санъатҳоро дорад? Чӣ ғуна афонаҳо, урӯғи одатҳо, маросимҳо, таронаҳо дорад ва онҳо ҳубанд ё бад? Шумо бояд ҳамаи инҳоро тадқик кунед ва доңед. Агар одам ҳалқи ҳурд нағз намешиносад, ба вай нағз ҳизмат карда ҳам наметавонад”.

Сотим Улуғзода ҳалқи ҳурд садоқатмандона омӯҳт, таҳқиқ кард ва ба ҳалқи ҳурд ва ба Ватани азизи ҳурд, ба миллати хеш ҳизмати шоиста кард.

Ривоят АРБОЛОВА,
омӯзгори МТМУ №131-и
ноҳияи Сино

► ТААССУРОТ

Дар мактаб ҳар амалу гуфтор, ҳар дарсу машгулият, ҳатто ҷузъитарин ҳодиса бо тарбия иртибот дорад. Мурод аз таълим низ, пеш аз ҳама, тарбият аст. Оне, ки тарбияи комилӣ нагарифтааст, дар омӯзиши ба комёбӣ наҳоҳад расид. Ҷомии бузургвор ҳушдор ба муҳассилин додааст:

«Боядат аввал адаб омӯхтан!» Фармудаи зерини шоири тавони Камолиддин Биной як навъ рахнамои толибони илмро мемонад:

Ҳикоятҳои Ҳикматомӯз

Толиби илмро адаб бояд.
Бо адаб саъӣ дар талаб бояд.

Дар талаб ҳар касе, ки беадаб аст,
Гар ба мақсуðу ҳуд расад, аҷаб аст!

Аз ин ҷост, ки муаллифони китобҳои дарсӣ қӯшидаанд, то дар қитобҳояшон ҳар чи бештар аз матнҳои дори ҳусусияти тарбияӣ истифода намоянд.

Ҳангоми таълими шогирдон мӯзгорон, мекӯшем, ки тавассути ин матнҳо ба тарбияи маънавии онҳо таъсиргузор бошем, то онҳо боодобу ҳушрафтору нексухан гарданд. Дар китобҳои дарсии «Забони тоҷикӣ» мо, аз ҷумла, ба матнҳо аз эҳодиёти нависандай шинохта Абдурауф Муродӣ дучор меом, ки хеле андарзбор, самимию ҷолибанд ва забони шевою пурбуранг доранд.

Вобаста ба ин таваҷҷӯҳи мо ба осори ин адаби ҳушқалам афзудаасту мекӯшем, ки илова ба китобҳои дарсӣ навиштаҳои дигари ўро дастрас ва дар дарсхоямон истифода намоем. Шахсан ман борҳо мушоҳид кардаам, ки хонандагон китобҳои А. Муродиро бо шавқу мароқи том мутолия мекунанд ва

дар атрофи ҳондаҳояшон байни ҳам бахсу сұхбатҳо мөроянди. Дар китоби дарсии «Забони тоҷикӣ» - и синфи 5 - ум «Дарди падар» ном ҳикояти пандомӯзи А. Муродӣ ҷой дода шудааст, ҳикояти ҳурд, вале ҳеле пурмаъно.

Ман вобаста ба ин ҳикоят дар синфи 5 - ум аз шогирдонам навиштани нақли ҳаттиро талаб кардам. Аввал матни ҳикояро бо усули ҳонниши адабӣ ба хонандагон кироат

намуда, муҳтасаран мазмунашро шарҳ додам. Ҳис кардам, ки ба шогирдон ҳикоят хеле мақбул шудааст. Нақли ҳаттиро онҳо аз вакти муқарраршуда зудтар навиштанд. Дар вакти бокимонда аз шогирдон ҳошиҳ кардам, ки таассураташонро аз мазмуни ҳикояти «Дарди падар» нақл қунанд. Сұхбати гарму самимие ба миён омад. Яке гуфт, ки ҳодисаҳои

ҳикоят гӯё дар пуштаҳои дехаи мо ба вуқӯй пайвастааст, дар мавсими дарав, манзараи шинос, воқеӣ.

Дигаре гуфт, ки ҳар яки мо бояд қадри падар бидонем, ўро эҳтиром кунем, бо ў дуруштуғатору дағалрафтор набошем.

Ба хонандай сеюм қӯтоҳу пурмазмун будани ҳикоят маъқул шудааст, забонаҳои низ.

Шогирдонам ҳама изҳор доштанд, ки мазмуни ин ҳикоятро дар хона ба волидонашон нақл ҳоҳанд кард...

Бори дигар бо хонандагон вобаста ба «Модар» ном ҳикояти ҳурду пурмаънои нависандад Абдурауф Муродӣ дарси нақли ҳатти баргузор намудам. Ин ҳикоят низ ба онҳо хеле ва хеле маъқул шуд. Ҷанд нафар онро чун шеър азӣ ҳам карданд.

Бо ҳоҳиши шогирдонам ман боз ҷанд ҳикояти ҳикматбори ин адаби боистеъоддро дастрас ва барояшон кироат намудам...

Матни хубу бомазмун ва дорои забони шеваю ҷозиб ҳам ба такмилӣ одобу рафтори хонандагон таъсири бафайз мерасонад, ҳам дарси омӯзгорро рангину пурмуҳтавою босамар месозад. Ҳуб мебуд, ки ҷунин матнҳо ба китобҳои дарсӣ ҳар чи бештар ворид карда шаванд. Адаб ҳамеша бартарӣ нисбат бо таълим дорад ва аз ин ҷост, ки мактабро адабсаро ҳам мегӯянд. Раҳматии падарам, Ҳофизи ҳалқии Тоҷикистон Иброҳим Кобулиев ин байти сараро ҳар гоҳ батакрор ба забон меоварданд:

Аз беадабӣ касе ба мақсад нарасид,
Зеро ки адаб тоҷи сари мардон аст.

Рустам КОБУЛИЕВ,
омӯзгори забон ва адабиёти
МТМУ №96-и ноҳияи Рашид

► ПЕШҚАДАМОНИ СОҲА

Риёзидони навҷӯ

Махмудов Шариф яке аз ҷониби омӯзгориашро дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №12-и ноҳияи Вахш (ҳоло ин муассиса дар ҳудуди ноҳияи Қӯшониён аст,) идома дода, ҳамчун мушовири шӯбайи маорifi ноҳия оид ба фанҳои дақиқ ва даҳ сол ба сифати мувонии директор оид ба таълим дар мактаби №12 кор кардааст.

Азбаски падараш омӯзгор буд, барои Шарифи наврас ҳамаи шароитҳои хуби таҳсилро муҳайё намуда, ба таълиму тарбияи ўзиёд аҳамият медод, бинобар ин, Шариф аз ҳурдсойӣ ба ҳондани китобҳои бадӣ ва омӯзиши фанҳои дақиқ, аз ҷумла, математика мароқи зиёд зоҳир мекард.

Баъди ҳатми мактаби миёнаи соли 1986 бо маслиҳати падар ҳуҷҷатҳояшро ба факултаи физика ва математикаи Дошишгоҳи давлатии омӯзгории Қӯлоб супурд ва онро соли 1970 бо ихтиоси математик ҳатм намуд. Дар он солҳо ба муассисаҳои таълими водии Вахш омӯзгорон намерасиданд, аз ин рӯ, ўро тибқи роҳҳати Вазорати дарсхояшро пурмазмун, бо истифода аз ҷониби аёни таълим ва техникӣ мегузаронад.

Вай дар дарсхо аз усуљҳои фаъолӣ таълим зиёд истифода менамояд.

Ҳамчунин, мудирии кабинети математикаро ба уҳда дорад. Устоди некуниҳои раҳబари иттиҳодии методии фанни математика буда, ба омӯзгорони ҷониби таълими водии Вахш омӯзгорону навкор ёрӣ месозад. Ҳар дар семинарҳои илмию методии ноҳияи Қӯшониён ғафолият намуда, омӯзгоронро бозорад намуда, омӯзгоронро бо мисолу масъалаҳои ҳаллашон мушкил шинosis мекунад.

Шариф Махмудов ҳамчун омӯзгори математика дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №3 ва баъдтар дар мактаби №7 ба фаъолӣ лияни омӯзгорӣ пардоҳт.

Соли 1972 фаъолияти

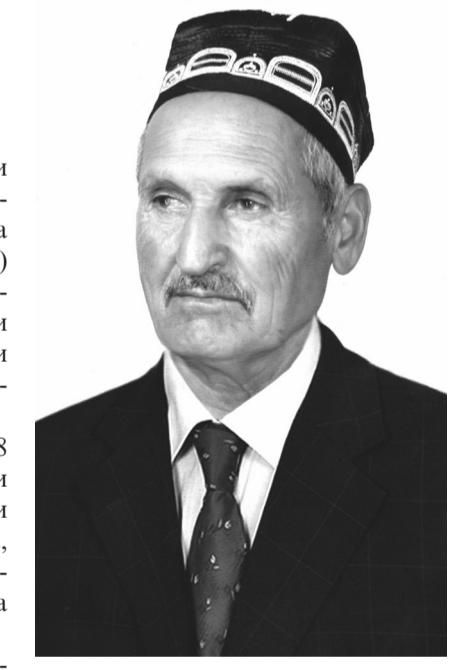
мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №12-и ноҳияи Вахш (ҳоло ин муассиса дар ҳудуди ноҳияи Қӯшониён аст,) идома дода, ҳамчун мушовири шӯбайи маорifi ноҳия оид ба фанҳои дақиқ ва даҳ сол ба сифати мувонии директор оид ба таълим дар мактаби №12 кор кардааст.

Шариф Махмудов аз соли 2008 инҷониб дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №54-и ноҳияи Қӯшониён ғафолият намуда, дарсхояшро пурмазмун, бо истифода аз ҷониби аёни таълим ва техникӣ мегузаронад.

Танҳо дар дарсхо аз усуљҳои фаъолӣ таълим зиёд истифода менамояд.

Ҳамчунин, мудирии кабинети математикаро ба уҳда дорад. Устоди некуниҳои раҳబари иттиҳодии методии фанни математика буда, ба омӯзгорони ҷониби таълими водии Вахш омӯзгорону навкор ёрӣ месозад. Ҳар дар семинарҳои илмию методии ноҳияи Қӯшониён ғафолият намуда, омӯзгоронро бозорад намуда, омӯзгоронро бо мисолу масъалаҳои ҳаллашон мушкил шинosis мекунад.

Устоди заҳматпеша бо ҳонандагон дарсхои иловагӣ, маҳфили фанӣ, ҷамъомадҳои беруназсингӣ ташкил намуда, ғайр аз китобҳои дарсӣ, боз аз маводи иловагии таълими исти-

фода мебарад. Танҳо дар ду соли охир беш аз даҳ шогирдаш дар олимпиадаҳои сатҳи вилояти ҷумҳурияйӣ иштирок намуда, ба гирифтани ҷойҳои ифтиҳорӣ сазовор гардидаанд.

Устод Шариф Махмудов дар муддати фаъолияти 50-солаи омӯзгорӣ аз тарафи раҳбарони ташкилоту муассисаҳо ва раёсати маорifi вилоят бо ифтиҳорномаҳои зиёд ва соли 2004 бо нишони “Аълоҷии маорifi Тоҷикистон” қадрдонӣ шудаанд.

Абдуғани РАҲМОНОВ,
омӯзгори риёзии МТМУ
№ 11-и ноҳияи Шаҳриус

► ТАВАЦЧУХ

Муассисаи давлатии “Маркази барномаҳои байналмилаӣ”-и Вазорати маориф ва илми Чумхурии Тоҷикистон иттилоъ медиҳад, ки Донишгоҳи байналмилалии сайдии “Роҳи Абрешим”-и Чумхурии Ӯзбекистон 4 гранти таҳсилро барои шаҳрвандони Чумхурии Тоҷикистон дар зинаи магистратура чудо намудааст. Дарсҳо бо забони англисӣ мебошад (довталабон бояд забони англисиро мукаммал донаанд).

Барои хуччат супоридан довталабон бояд сараввал дар вебсайти донишгоҳ <http://admissions.univ-silkroad.uz/> худро бақайд гиранд ва баъдан хуччатҳояшонро (бо шакли PDF) ба Маркази барномаҳои байналмилаӣ супорида, дар марказ низ ба қайд гиранд. Хуччатсупорӣ то 16 сентябр идома мёбад.

Барои маълумот хоҳишмандон метавонанд ба Маркази барномаҳои байналмилаӣ муорочиат намоянд.

Нишонӣ: ш. Душанбе, кӯчаи М. Турсунзода, 47 **Телефон:** (37) 2-23-23-59

Информация о подаче заявки на грант

В целях дальнейшего расширения сотрудничества с Шанхайской организацией сотрудничества, Содружеством Независимых Государств и Советом тюркоязычных государств, по инициативе Президента Узбекистан, Международный университет туризма «Шелковый путь» предлагает наиболее талантливым студентам из стран, входящих в состав ШОС, а также стран, расположившихся вдоль Шелкового Пути (87 бюджетных мест на основе государственного гранта по программам магистратуры).

Для подачи заявки на присуждение стипендии по программам магистратуры, необходимо:

1. Подать заявку через веб страницу университета по ссылке:

<http://admissions.univ-silkroad.uz/>

2. Прикрепить документы подтверждающие личность иностранного гражданина.

3. Прикрепить документ подтверждающий окончание ВУЗа по программе Бакалавриата и аттестат об окончании среднего образования.

4. Написать эссе (на английском языке минимум 500 слов) о целях поступления в МУТ «Шелковый путь».

5. Пройти онлайн собеседование (по Zoom) на английском языке.

Собеседование будет проводиться квалифицированной комиссией в течении 30 мин.

Предлагаемые направления для магистратуры:

- Паломнический туризм
- Логистика в туризме
- Музееоведение
- Управление культурным наследием (язык обучения - английский)

Социальные сети университета: Website: <https://univ-silkroad.uz/ru/> Telegram channel: https://t.me/univ_silkroad_uz

a. Facebook: <https://www.facebook.com/univsilkroad.uz>

b. Instagram: https://www.instagram.com/univ_silkroad_uz

c. Twitter: <https://twitter.com/univsilkroad>

► МОНИТОРИНГ

ИНСТИТУТИ «ЧАМЧИЯТИ КУШОДА»
БУНЁДИ МАДАД - ТОҶИКИСТОН

Nota Bene

Дастрасии кӯдакон ба таҳсили босифат

Аз аввали моҳи июни соли ҷорӣ дар миёни ҷумҳурӣ бо мақсади муайян намудани риояи ҳуқуқҳо ва дастрасии кӯдакони маъюб ба таҳсилоти босифат дар муҳити фарғорӣ мониторинг гузаронида шуд. Лоиҳаи «Муттаҳид намудани кӯшишҳои дар самти мубориза бо ҳама гуна табъиӣ» аз тарафи Институти «Чамчияти Кушода»-Бунёди Мадад дар Тоҷикистон ва Ҳазинаи чамчияти «Нотабене» дастигирӣ ёфта, татбики онро дар шаҳри Душанбе Ташкiloti Chamchityan «Рушди инклузия», дар ноҳияи Деваштич Ташкiloti Chamchityan «Мақсад», дар шаҳри Ҳоруғ Ташкiloti Chamchityan «Эҳё» ва дар ноҳияи Муъминобод Ташкiloti Chamchityan «Муъминобод» амалий гардониданд. Дар ҷаҳони баргузории мониторинг бо омӯзгорону ҳонандагони мактабҳо, кӯдакони маъюб ба волидани онҳо воҳӯриҳо гузаронида шуд. Гурӯҳи корӣ шароити муассисаҳои таълимӣ, омодагии онҳоро барои қабули кӯдакони маъюб меҳоҳанд дар раванди таълими фарзандони худ ширкат варзанд. Дар

барои таҳсили онҳоро омӯҳт.

Дар натиҷаи мониторинг муайян гардид, ки солҳои охир Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти таҳсилоти фарғорӣ корҳои зиёдеро анҷом дода, вобаста ба имкониятҳои маҷҷӯҳ кӯшидааст, ки фазои таҳсили якҷояи ҳонандагони маъюбро бо ҳамсолонашон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ фароҳам орад. Ҳамзамон, маълум гашт, ки аксари муассисаҳои таълимӣ барои фароҳам овардани муҳити дастрас (дастакҳо, пандусҳо, дарҳои васеъ, лифтҳо, лавҳаҳо, буклетҳо) иттилоотӣ ва броишироҳо) барои кӯдакони маъюб ба маблағузории иловагӣ ниёз доранд. Бисёре аз омӯзгорон дар бораи санадҳои мөъёрию ҳуқуқӣ оид ба таҳсилоти фарғорӣ ва ҳуқуқҳои кӯдакони маъюб барои гирифтани таҳсил дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ маълумоти кофӣ надоранд. Бъазе аз волидони кӯдакони маъюб меҳоҳанд дар раванди таълими фарзандони худ ширкат варзанд. Дар

таҷриба кӯдакони маъюб бо тавсияи МТПР (машваратгоҳи психологи тиббии педагогӣ) барои таҳсил ба мактаб-интернатҳо равон карда мешаванд. Қарib ҳамаи волидайнин кӯдакони маъюб, ки фарзандонашон дар мактаб-интернатҳо таҳсил мекунанд (40 нафар), дар пурсиши мо қайд намуданд, ки барои таҳсили кӯдаконашон дар хона шароити кифоя надоранд. Ин мониторинг нишон дод, ки барои рушди таълими инклузивӣ дар кишвар корҳои зиёде дар сатҳи давлатӣ, дар чомеа ва ҳам аз тарафи волидон анҷом дода шудааст.

Замира НАБИЕВА,
роҳбари Ташкiloti Chamchityan
“Рушди инклузия”,
Раҷабалӣ БАҲРОМОВ,
роҳбари Ташкiloti Chamchityan
“Муъминобод”,
Ҷамолиддин ХУДОЙДОДОВ,
роҳбари Ташкiloti Chamchityan “Эҳё”,
Тимур АБДУСАМАДОВ,
мутахассиси Ташкiloti Chamchityan “Мақсад”

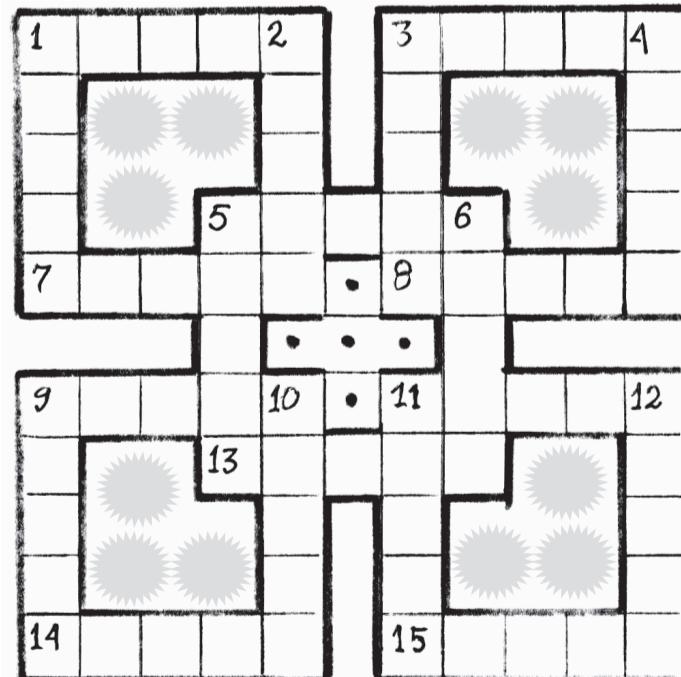
МУАММОИ «ТАБИАТ»

Аз боло ба поён:

1. Навъи ширини. 2. Мева аз оилаи донагиҳо. 3. Номи аломатҳои ҳаракат дар ҳати ниёғон. 4. Собит кардан. 6. Қисми болони ангуштарин. 9. Сафедорро гӯянд. 10. Тартиби муайян. 11. Алағи бегона дар зироат. 12. Зарф, воситаи ҳурокҳӯйр.

Аз ҷон ба рост:

1. Навъи нӯшоқӣ. 3. Сабзвот. 5. Воситаи наклиёт. 7. *** Ҷалил, адаби тоҷик. 8. Сулҳу саодатмандӣ, ҳурсандӣ. 9. Гиёҳи ҳӯрданини баҳорӣ. 11. Ҳаммаъни ҷиҳози охирин. 13. Яке аз муқаддасоти миллӣ. 14. Навъи сабзвот. 15. Илм омӯҳтан.

Мураттиб Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Дикқат: озмун!

Ҳафтаномаи «Омӯзгор» бо ҳадафи тақмили тарбииятӣ ватандустӣ, ифтиҳори миллӣ ва ҳештаниноси ниаси наврас дар мавзӯи «Ҳомии Ватан будан шараф аст» барои бехтарин мақолаву гузориши озмун эълон менамояд. Нигоштаҳо ба озмун бояд ба умдатарин масоили ватанпарварию ватандорӣ бахшида шуда бошанд, андешаву мулоҳизоти ҷолибо дар бар бигираанд ва барои ҳамоҷонӣ, хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ омода намудани ҷавонони нақши шоиста бигузоранд.

Озмун аз рӯзи Ҷӯён шуданаш то аввали моҳи февралӣ соли 2022 идома мёбад ва дар арафаи Рӯзи Артиши миллии Тоҷикистон ҷамъиҷастан мегардад.

Голибони озмун соҳиби мукофотҳои маҳсус ва Ифтиҳорномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон мегарданд.

Таъкид:

Ҳаҷми мақолаҳо набояд аз 3-4 саҳифаи чоти компьютерӣ (ҳарфи Times New Roman Tj, 14-2 интервалӣ) зиёд бошанд, дар акси ҳол ба озмун роҳ намеёбанд.

Эътибор надорад

Шаҳодатномаи гумшуҷаи №Т-АТА №0888159 дар бораи ҳатми синфи 9, ки онро соли 2019 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №63-и ноҳияи Шоҳмансури шаҳри Душанбе ба Ниязова Сумая Камолитдиновна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшуҷаи Т-ШТУ №0698028, ки онро соли 2014 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №45-и ноҳияи Варзоб ба Ҳолов Шоҳин Муқадасовиҷ додааст, эътибор надорад.

Номаи камоли гумшуҷаи Т-АТУ №0930255, ки онро муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №9-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе соли 2021 ба Зайндинова Севара Бахтиёровна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшуҷаи А 316072 дар бораи ҳатми синфи 9, ки онро соли 1995 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №38-и ноҳияи Рӯдаки ба Сангинов Гурғали Тошмурадовиҷ додааст, эътибор надорад.

Сафобаҳии ҷаҳон омӯзгор аст.

ОМӮЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru

Сомони хафтнома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррӣ | Ҳайати М. ИМОМЗОДА, Э. НАСРИДДИНЗОДА, Н. САИД, М. САЛОМИЁН, Г. ФАНИЗОДА, Д. ҚОДИРЗОДА, Ношлиҳ НУРАЛИЗОДА | таҳрир: Н. СОБИРЗОДА, Ф. РАҲИМИЙ, А. МУРОДӢ (ҷонишими сармуҳаррӣ), Н. ОХУНЗОДА (котиби масъул)

Сурог: 734025, ш. Душанбе, ҳ. Айнӣ - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ – 225-81-55, ҷонишими сармуҳаррӣ – 225-81-58, котибот – 225-81-57, муҳосибот – 225-81-61

«Омӯзгор» таҳти раками 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳангӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номинавис шуда, таҳти раками 0110005977 дар Қумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифтга шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба табъ мерасонад, ки идораи хафтнома метавонад бо муаллиғон ҳамфирӯз набошад ва барои онҳо маъсулията ба ухда нағирад.

Навбатдори шумора Н. ОХУНЗОДА

Навиштаҳо ва суратҳо ба идораи хафтнома воридгашта баргардонида намешаванд. Идораи хафтнома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компьютерӣ андозаи 14 (фосилай 1,5) – и ҳарфи Times New Roman Tj, қабул менамояд.